

**A Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek (HUHN20033)
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
Natura 2000 fenntartási terve**

Debrecen
2020.

Készítette
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner
BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
Bogland Természet-, és Környezetvédelmi Betéti Társaság
E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

Vezető szakmai koordinátor
Kapocsi István

Szakmai koordinátor
Lesku Balázs
Dr. Müller Zoltán
Dr. Gulyás Gergely

Vezető természettudományi szakértő
Dr. Kiss Béla

Vezető agrárgazdálkodási szakértő
Hasznosi László

Közreműködő szakértők
Dr. Estók Péter
Dr. Gulyás Gergely
Dr. Magura Tibor
Lukács Attila
Dr. Sum Szabolcs
Szabó Gyula
Tóth Pál
Tokaji Kitti
Demeter László

Tartalomjegyzék

I. A Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai	5
1.1. Név	5
1.2. Azonosító kód.....	5
1.3. Kiterjedés	5
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	5
1.4.1. Jelölő élőhelyek	5
1.4.2. Jelölő fajok	5
1.5. Érintett települések	5
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	8
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv	8
1.7.2. Településrendezési eszközök	8
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek	8
1.7.4. Tájégségi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek	8
1.7.5. Halgazdálkodási tervek.....	9
1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv	9
1.7.7. Egyéb tervek	9
2. Veszélyeztető tényezők	10
□ 3. Kezelési feladatok meghatározása.....	18
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	18
3.2. Kezelési javaslatok	19
3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE).....	19
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	45
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések.....	46
3.2.4. Kutatás, monitorozás	46
3.2.5. Mellékletek	47
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	49
3.3.1. Agrártámogatások.....	49
3.3.2. Pályázatok.....	56
3.3.3. Egyéb.....	56
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	56
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	56
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	57
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	58

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
-------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20033
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	5634,6 ha
--------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyekA jelölő élőhelyek és fajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2018. évi változatát vettük alapul.

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 91I0* - Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*)
- 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)

*: kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

- Magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*)
- Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- Skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
- Díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*)
- Nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)

1.5. Érintett települések

Hajdú-Bihar megye: Debrecen, Hajdúböszörmény, Hajdúhadház

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége(%)
		(ha)	(%)	
Debrecen	Hajdú-Bihar megye	2183,84 ha	38,76 %	4,73 %

Hajdúböszörmény	Hajdú-Bihar megye	2301,98 ha	40,85 %	6,21 %
Hajdúhadház	Hajdú-Bihar megye	1148,78 ha	20,39%	13,08 %

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A tervezési területből 1086,76 ha a Debreceni Nagyerdő Természetvédelmi Terület néven országos jelentőségű védett természeti terület. (10/1992. (III. 25.) KTM rendelet a Debreceni Nagyerdő Természetvédelmi Terület létesítéséről, törzskönyvi szám: 249/TT/92).

A tervezési területen található (debreceni) Nagyerdő (városi) belterülete helyi jelentőségű védett természeti terület (törzskönyvi szám: 8/95/TT/93, hatályba lépés éve: 1993, aktuális kihirdetés: Debrecen megyei jogú város önkormányzata 24/2006. (VIII. 14.) rendelete, kiterjedése 50,64 ha)

A tervezési területből 591,31 ha Debrecen-Monostori- és Szentgyörgyi-erdő néven helyi védettséget élvez (törzskönyvi szám: 8/101/TT/94, hatályba lépés éve: 1994., aktuális kihirdetés: Debrecen megyei jogú város önkormányzata 24/2006. (VIII. 14.) rendelete, kiterjedése 591,31 ha).

A tervezési területből 15,64 ha Debreceni Egyetem Botanikus kertje néven helyi védettséget élvez (törzskönyvi szám: 8/26/TT/76, hatályba lépés éve: 1976., aktuális kihirdetés: Debrecen megyei jogú város önkormányzata 24/2006. (VIII. 14.) rendelete, kiterjedése 15,64 ha).

A tervezési területből 12,13 ha Hajdúböszörményi-tölgyesek néven helyi jelentőségű védett természeti terület (törzskönyvi szám: 8/54/TT/81, hatályba lépés éve: 1981, kiterjedése 12,13 ha).

A tervezési területből 16,01 ha Hajdúböszörményi gyertyános-tölgyes erdőrészt néven helyi jelentőségű védett természeti terület (törzskönyvi szám: 8/82/TT/86, hatályba lépés éve: 1986).

A tervezési területből 16,62 ha Hajdúböszörményi gyöngyvirágos-tölgyes néven helyi jelentőségű védett természeti terület (törzskönyvi szám: 8/166/TT/96, hatályba lépés éve: 1996).

A tervezési területből 2,1 ha Hajdúhadházi Csere-erdei kocsányos tölgyes néven helyi védettséget kapott (jelenleg Bocskai kert településhez tartozik) (törzskönyvi szám: 8/124/TT/06, hatályba lépés éve: 1975).

A tervezési terület nem érint különleges madárvédelmi területet.

A tervezési terület az Országos Ökológiai Hálózat magterület (98,06%) és pufferterület (0,03%) övezetével egyaránt átfed.

<u>Típus</u>	<u>Kód</u>	<u>Név</u>	<u>Átfedés</u> (ha)	<u>Átfedés</u> (%)	<u>Kapcsolódó jogszabály</u> <u>száma</u>
országos jelentőségű védett természeti terület	249/TT/92	Debreceni Nagyerdő Természetvédelmi Terület	1086,76 ha	19,29%	10/1992. (III. 25.) KTM rendelet a Debreceni Nagyerdő Természetvédelmi Terület létesítéséről

helyi jelentőségű védett természeti terület	8/95/TT/93 (1993)	(debreceni) Nagyerdő (városi) belterülete	50,64 ha		21/2008. (IV. 30.) rendelete [*] a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 24/2006. (VIII. 14.) rendelet módosításáról
helyi védettségű terület	8/101/TT/94 (1994)	Debrecen-Monostori- és Szentgyörgyi-erdő	591,31 ha		21/2008. (IV. 30.) rendelete [*] a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 24/2006. (VIII. 14.) rendelet módosításáról
helyi védettségű terület	8/26/TT/76 (1976)	Debreceni Egyetem Botanikus kertje	15,64 ha		21/2008. (IV. 30.) rendelete [*] a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 24/2006. (VIII. 14.) rendelet módosításáról
helyi jelentőségű védett természeti terület	8/54/TT/81 (1981)	Hajdúböszörményi-tölgyesek	12,13 ha		42 /2007. (XII.07.) Önk. rendelet
helyi jelentőségű védett természeti terület	8/82/TT/86 (1986)	Hajdúböszörményi gyertyános-tölgyes erdőrészlet	16,01 ha		42 /2007. (XII.07.) Önk. rendelet
helyi jelentőségű védett természeti terület	8/166/TT/96 (1996)	Hajdúböszörményi gyöngyvirágos-tölgyes	16,62 ha		42 /2007. (XII.07.) Önk. rendelet
helyi jelentőségű védett terület	8/124/TT/06 (2006)	Hajdúhadházi Csere-erdei kocsányos tölgyes	2,1 ha		28/2017.(X.26.) önkormányzati rendelete
országos ökológiai hálózat magterület övezet	<u>MT</u>	Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek	5525,49 ha	98,06%	Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről 2018. évi CXXXIX törvény.
országos ökológiai hálózat puffertérület övezet	<u>PT</u>	Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek	1,82 ha	0,03 %	Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről 2018. évi CXXXIX törvény.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési területtel átfedő országos jelentőségű védett természeti területre jelenleg jogszabályban kihirdetett, jóváhagyott természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat közgyűlésének 13/2010. (IX.17.) önkormányzati rendelete Hajdú-Bihar megye területrendezési tervéről.

Debrecen MJV 8/2003. (V. 23.) Kr. rendelete a település helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről (többször módosítva).

Hajdúhadház Város Önkormányzatának 27/2016. (IX.08.) rendelete a település helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről.

Hajdúböszörmény Város Önkormányzatának 19/2010. (I. 28.) sz. rendelete a település helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Körzeti erdőterv (Hajdúböszörmény és Hajdúhadház): Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 – 2021.12.31.) Ügy száma: 7007/14/2010. Kelt: 2012. december 20.

Körzeti erdőterv: Debrecen-Halápi erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (Érvényes: A következő erdőterv hatályba lépéséig.) Határozat száma: HB-03/ERD/04670-19/2018.

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület a Tiszántúli Vadgazdálkodási táj Hajdúsági Erdőpuszták tájegységbe tartozik. A tájegység vadgazdálkodására a Tiszántúli Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 13/2018. (VII. 3.) AM rendeletben foglaltak az irányadóak.

Hajdú FÖNIX Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-901450-107) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: HB-03/FM/00278-6/2019.

Cégény Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-901260-107) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: HB-03/FM/00103-9/2019.

BELSŐERDŐ Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-901551-107) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: HB-03/FM/00109-6/2019.

Hajdúhadházi Nagyerdő Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-901250-107) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: HB-03/FM/000102-4/2019.

Hajdúsámsoni Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-901150-107) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: HB-03/FM/00308-3/2019.

Zrínyi Miklós Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-902950-107
Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: HB-
03/FM/00309-2/2019.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A területen halgazdálkodási vízterület nem található, így halgazdálkodási terv sem vonatkozik rá.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

2-17 Hortobágy-Berettyó alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve – Közreadta a Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság. Elfogadás dátuma: 2016. április. Érvényes: 2027-ig.

(<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149> alapján)

1.7.7. Egyéb tervek

Díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) fajmegőrzési terve. Kiadta: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2006. Jóváhagyta: Dr. Persányi Miklós Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter, 2006.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy; M= közepes; L= kis jelentős)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
F01	Más földhasználatú terület lakott területté, településsé vagy rekreációs területté alakítása	H	20	Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (91I0*); Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): Az erdőtömb déli részén Debrecen várossal szomszédos, sőt annak egy része már a város belterületéhez tartozik. A város - növekedése során – fokozatosan „beleépült” az erdőterületbe. Az erdő egyes részeinek körbeépítése, az erdővel szomszédos területek beépítése jelenleg is többfelé jellemző, amely csökkenti a pufferzónát, növeli az erdőterület terhelését, fragmentálja élőhelyeit.
B03	erdőfelújítás idegenhonos, vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése	H	50	<p>Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (91I0*); Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): Az idegenhonos fajokkal történő felújítás a jelölő erdei élőhelyek helyén értelemszerűen azok megszűnését okozza. Bár ez a gyakorlat jelenleg már csak kevésbé jellemző, emellett számolni kell azzal a negatív hatással, ami abból adódik, hogy az őshonos erdőrészek szomszédságában, illetve azok egymástól elszigetelt állományai között idegenhonos állományok helyezkednek el. Ez utóbbiak ugyanis egyrészt jellemzően rövidebb vágásfordulójúak, így gyakrabban történik a felújítással együtt járó erőteljes bolygatás, másrészt az idegenhonos állományok jellemzően invázióra hajlamos fajok forrásai.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): Alföldi erdőkben a faj elsődleges fásszárú tápnövényei a magyar és a magas kőrös (<i>Fraxinus angustifolia</i> subsp. <i>danubialis</i>, <i>F. excelsior</i>), illetve a fagyfal (<i>Ligustrum vulgare</i>). Amennyiben a lepkefaj élőhelyét képező, őshonos fajkészletű erdőrészek faállománya kitermelésre kerül és a felújítás nem őshonos/tájhonos fafajokkal (esetenként elegyetlenül, vagy „rossz” elegyfákkal) történik, úgy mindez a díszes tarkalepke érintett állományainak csökkenését vagy akár végleges felszámolását is eredményezheti. Az idegenhonos fajokkal történő erdőfelújítás jó természetességű tölgyesek helyén vagy azok közvetlen szomszédságában minősül jelentős veszélyforrásnak.</p> <p>Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): A nagy hőscincér tápnövénye és szaporodási helye az idős kocsányos tölgy, így a tölgyes erdőrészek, vagy tölgyes maradványfoltok, hagyasfák eltűnése szűkíti a faj élőhelyét.</p>

				<p>Skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): A faj ugyan nem kötődik obligátan egy vagy több őshonos fafajhoz, de jelentős állományai őshonos, elegendő faállományú idős erdőrésekben jellemzőek.</p> <p>Nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>): Az idegenhonos fajokból álló erdők mind bűvőhely mind vadászterület szempontjából szuboptimálisak lehetnek a terület denevérközössége számára</p>
I01	az unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok	L	nem meghatározott, mert kis kiterjedésű foltokat jelent	<p>Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (91I0*): A mirigyes bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>) szétszórt kisebb gócinak terjedése hamarosan felgyorsulhat, és átalakítja az élőhelyet. Ennek feltehetően kedvez az utóbbi évek száraz időjárása is. Az is kedvezőtlen, hogy jelenlegi tudásunk szerint igazán hatásosan csak vegyszeres kezeléssel irtható ki, ami kis mértékben hatással lehet az élőhelyre is.</p> <p>Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp <i>hungarica</i>): A mirigyes bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>) lassan növekvő terjedése a jövőben elfoglalhatja a nőszirm élőhelyeit. Az erdőszegélyeket és a tölgyesek nyíltabb részeit benőve fokozza az árnyékatást, ami a jelölő növényfaj visszaszorulását eredményezheti.</p>
I02	egyéb idegenhonos inváziós fajok	H	90	<p>Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (91I0*), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): főleg a fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>), a kései meggy (<i>Padus serotinus</i>), helyenként a nyugati ostorfa (<i>Celtis occidentalis</i>), alásfa (<i>Ptelea trifoliata</i>) tömegesen árasztja el az élőhelyek fennmaradt állományait, teljesen átalakítva azok szerkezetét. Megfigyelhető az amerikai alkörmös (<i>Phytolacca americana</i>) és az idegenhonos aranyvessző fajok (<i>Solidago spp.</i>), néhol a cserjés gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) közelmúltbeli jelentős megjelenése/terjedése is. Az inváziós fajok leginkább a felritkuló lombkoronájú, szárazabb tölgyesekben érvényesülnek, ahol megfelelő beavatkozás nélkül akácos-kései meggyes, nitrofil aljnövényzetű, leromlott, a jelölő élőhely megsemmisüléséhez vezető állapotok alakulnak ki.</p> <p>Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp <i>hungarica</i>): főleg a folyamatosan terjedő fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>), kései meggy (<i>Padus serotinus</i>), nyugati ostorfa (<i>Celtis occidentalis</i>) és újabban az amerikai alkörmös (<i>Phytolacca americana</i>) terjedésével gyorsan és erősen beárnyékolja a nőszirm élőhelyeit képező felnyílt foltokat, ami eleinte a virágzás elmaradásához, hajtásszám csökkenéshez, majd a teljes kipusztuláshoz vezet.</p>

				<p>Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): jelentős mértékű a tájidegen növényfajok [fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>), kései meggy (<i>Padus serotinus</i>), nyugati ostorfa (<i>Celtis occidentalis</i>), amerikai alkörmös (<i>Phytolacca americana</i>), néhol zöld juhar (<i>Acer negundo</i>), idegenhonos aranyvessző-fajok (<i>Solidago spp.</i>), mirigyes bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>), cserjés gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) stb.] arányának növekedése, mely folyamat számos erdőrésztben erdőszerkezet-változást (beleértve a gyepszint és cserjeszint átalakulását is) okoz. A tápnövényt jelentő borostyánlevelű veronikát (<i>Veronica hederifolia</i>) az idegenhonos aranyvessző fajok (<i>Solidago spp.</i>) sűrű állományai helyenként érdemben kiszorítják, csökkentve a lepke lárvájának élőhelyét.</p> <p>Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): Az idegenhonos inváziós fajok jelenléte negatív hatással van a bogárfajra, hiszen ezek az idegenhonos inváziós fajok a hőscincérnek nem élő-, szaporodó- és táplálkozó helyeik, továbbá az idegenhonos inváziós fajok kedvezőtlenül átalakíthatják az őshonos fafajú erdőállományok szerkezetét, megakadályozhatják az őshonos fajok természetes felújulását, hozzájárulva ezzel a bogárfaj élő-, szaporodó- és táplálkozó helyeinek csökkenéséhez.</p>
N02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	H	70	<p>Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (91I0*), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): Az általános klímaváltozás (csapadékszegény időszakok; rendkívül forró, hőhullámokkal tarkított hosszú aszályos nyár) és a homok alapkőzetű terület számos helyén bekövetkezett talajvízszint-csökkenés miatt az erdei élőhelyek állományai kiszáradásnak indultak. Az erdőalkotó fajok felújulóképessége, növekedése a kiszáradás következtében gátolt, az idős állományok egészségi állapota romlik, a más termőhelytűrő képességű idegenhonos inváziós fásszárúak versenyhelyzete javul. Az átalakulás az erdő minden szintjét érinti, elsősorban a nedvességkedvelő erdei karakterfajok eltűnésével lehet számolni. Az erdőssztyepp-tölgyesekhez sorolható állományok átalakulása az őshonos állományok felritkulását követő akácterjedés miatt igen gyors és drasztikus lehet. A vízhiány gyakran az erdőfelújulás/-felújítás egyik legnagyobb problémája.</p> <p>Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): az általános klímaváltozás és az ennek hatására a talajvízszint csökkenéssel együttljáró szárazodás várható hatásai a növényfajra nézve is általában negatívak.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): Az erdőtömbben a természetes folyamatok (például: aszály) hatására bekövetkező, fokozottabb mértékű száradás veszélyezteti a fajt. Az élőhely száradása következtében fokozatosan megváltozhat a díszes tarkalepke számára optimális mikroklíma, továbbá a tartós vízhiány károsan befolyásolhatja a faj tápnövényeinek fejlődését. A száradás tehát fokozottan negatív hatással van a díszes tarkalepke populációinak egyedszámára, illetve reprodukciós képességére.</p>

				<p>Nagy höscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): A kiszáradás negatív hatással van a bogárfajra, hiszen az élő-, szaporodó- és táplálkozó helyéül szolgáló, őshonos fafajú tölgyes erdőállományok tartós fennmaradását (felújulását) veszélyezteti.</p> <p>Skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): A faj állományait is veszélyezteti a kiszáradás, jellemzően inkább üde termőhelyen fordul elő.</p>
K02	lecsapolás	H	70	<p>Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (91I0*), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): A homok alapkőzetű terület számos helyén bekövetkezett talajvízszint-csökkenés miatt az erdei élőhelyek állományai kiszáradásnak indultak. A területen az elmúlt évtizedek talajvízszint-csökkenése minden jelölő erdei élőhelytípusra erős átalakító hatással van. Az erdőalkotó fajok felújulóképessége, növekedése a kiszáradás következtében gátolt, az idős állományok egészségi állapota romlik, a más termőhelytűrő képességű idegenhonos inváziós fásszárúak versenyhelyezete javul. Az átalakulás az erdő minden szintjét érinti, elsősorban a nedvességkedvelő erdei karakterfajok eltűnésével lehet számolni. Az erdőssztyepp-tölgyesekhez sorolható állományok átalakulása az őshonos állományok felritkulását követő akácterjedés miatt igen gyors és drasztikus lehet. A vízhiány gyakran az erdőfelújulás/-felújítás egyik legnagyobb problémája.</p> <p>Magyar nőszirom (<i>Iris aphylla</i> subsp <i>hungarica</i>): a talajvízszint csökkenéssel együttjáró szárazodás várható hatásai a növényfajra nézve is általában negatívak.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): Az erdőtömbben az antropogén beavatkozások hatására bekövetkező, fokozottabb mértékű száradás veszélyezteti a fajt. Az élőhely száradása következtében fokozatosan megváltozhat a díszes tarkalepke számára optimális mikroklíma, továbbá a tartós vízhiány károsan befolyásolhatja a faj tápnövényeinek fejlődését. A száradás tehát fokozottan negatív hatással van a díszes tarkalepke populációinak egyedszámára, illetve reprodukciós képességére.</p> <p>Nagy höscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): A kiszáradás negatív hatással van a bogárfajra, hiszen az élő-, szaporodó- és táplálkozó helyéül szolgáló, őshonos fafajú tölgyes erdőállományok tartós fennmaradását (felújulását) veszélyezteti.</p> <p>Skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): A faj állományait is veszélyezteti a kiszáradás, jellemzően inkább üde termőhelyen fordul elő.</p>

B17	erdészeti talajművelési és egyéb talajkezelési gyakorlatok	M	80	<p>Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (91I0*): itt a tarvágást követő, teljes talajelőkészítéssel végzett felújításra gondolunk. Amennyiben a kocsányos tölgyes felújításokat teljes talajelőkészítés előzi meg, annak jelentős degradáló hatása van az aljnövényzetre. Az ilyen módon felújított állományok még idős korukban sem lesznek többé megfeleltethetők a jelenlegi „homoki tölgyes” élőhelynek.</p> <p>Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): itt a tarvágást követő, teljes talajelőkészítéssel végzett felújításra gondolunk. Amennyiben a kocsányos tölgyes felújításokat teljes talajelőkészítés előzi meg, annak jelentős degradáló hatása van az aljnövényzetre. Az ilyen módon felújított állományok idős korokra is csak nagyon alacsony természetességű állományokká fejlődhetnek.</p> <p>Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): A teljes talajelőkészítéssel végzett felújítás elpusztítja a növény állományait, illetve jelentősen degradálja élőhelyeit. Emellett az erdőssztyepp erdők természetes velejárójaként működő tisztások, kiritkult foltok, „záródáshiányok” fennmaradásának (ami a faj élőhelyeit fenntartaná), ezek kíméletes legeltetésének sem kedvez a jelenlegi erdőgazdálkodási gyakorlat és szabályozás.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): itt a tarvágást követő, teljes talajelőkészítéssel végzett felújításra, illetve az erdőszerkezet átalakulásra gondolunk. Ezek károsak a faj állományaira nézve.</p>
B09	tarvágás	M	80	<p>Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (91I0*): A tarvágás megszünteti az élőhelyet. A felújított állományok nem, vagy csak alacsony valószínűséggel lesznek megfeleltethetők a jelenlegi „homoki tölgyes” élőhelynek a későbbiekben. Utóbbi esetben is kimondottan alacsony természetességű állományok kialakulása várható.</p> <p>Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): A tarvágás megszünteti az élőhelyet. A kocsányos tölgyvel felújított állományok nem, vagy csak alacsony valószínűséggel lesznek megfeleltethetők a jelenlegi közösségi jelentőségű élőhelynek a későbbiekben. Utóbbi esetben is kimondottan alacsony természetességű állományok kialakulása várható.</p> <p>Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): A tarvágás során az élőhely átalakulása mellett akár fizikai károsítás is érheti a növényeket a gépek taposása, a felújításkor végzett talaj-előkészítés közben. A felnyitott területen a növényzet átalakul, megváltoznak a konkurencia viszonyok, gyomosodás lép fel.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>), nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>), nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>), skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): A tarvágások után kialakuló kor- és fafajhomogén erdők bűvőhely és táplálkozóhely szempontjából szuboptimálisak e faj számára.</p>

B12	ritkítás	M	20	<p>Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): A közönséges fagyal (<i>Ligustrum vulgare</i>) és a hazai kőrisek (<i>Fraxinus</i> spp.) a díszes tarkalepke tápnövényének minősülnek. Az érintett erdőkben végzett erdészeti cserjeirtások, vagy ritkítások, gyérítések során a fagyalbokrok, kőris újulatok teljes vagy jelentős arányú eltávolítása, illetve ennek során a jó természetességű erdei aljnövényzet számottevő károsodása szűkítheti a faj hernyóinak táplálkozási lehetőségét, élőhelyét.</p> <p>Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>); skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): Az élőhasználatok, tisztítások során az őshonos fafajú idős, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy száradó, de még élő faegyedek eltávolítása negatív hatással van a bogárfajokra, mivel élő-, szaporodó- és táplálkozó helyeik semmisülnek meg.</p>
B07	lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmelékét is	M	40	<p>Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): A nagy hőscincér tápnövénye és szaporodási helye az idős, száradó kocsányos tölgy, így főleg a száradó egyedek, lábon álló holtfa eltávolítása közvetlenül szűkíti a faj élőhelyét.</p> <p>Skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): A faj lárvája holtfában fejlődik, fennmaradásához szükséges megfelelő mennyiségű holt faanyag jelenléte.</p> <p>Nyugati pizedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>): A nyugati pizedenevér bűvőhelyspecialista faj, kizárólag álló holtfák leváló kéreglemezei alatt kialakuló résekben alkot szülőkolóniákat, tehát nagyban függ az ilyen jellegű álló holtfák mennyiségétől.</p>
B20	növényvédő szerek erdészeti használata	M	10	<p>Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp <i>hungarica</i>): A felújításokban, illetve azok ápolásánál alkalmazott gyomirtószerek az esetleg megmaradt egyedeket súlyosan károsíthatják.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): A díszes tarkalepke populációira az erdészeti vegyszerek alkalmazása különösen veszélyes, ha az erdei kártevőként számontartott rovarfajok – például a gyapjaslepke (<i>Lymantria dispar</i>) – elleni védekezés nem szelektív rovarölő anyagokkal történik.</p> <p>Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>); skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): Az erdészeti rovarkártévők visszaszorítására használt vegyszerek nem körültekintő használata negatív hatással lehet a jelölő bogárfajokra, hiszen közvetlen pusztulásukhoz vagy károsodásukhoz vezethet.</p>
E01	utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra	M	15	<p>Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) (91I0*); Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): Az erdőtümböt több út, vasút, közüzemi vonalas létesítmény szeli át vagy érinti szélein, és újabbak kialakítása vagy a forgalom növekedése is várható. Az élőhelyek fragmentációját, az erdők zavarását ez fokozza, és jelentősen növeli az idegenhonos inváziós fajok terjedésének lehetőségét.</p>

G08	hal- és vadállomány kezelése	M	80	Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): Az erdei földutakon haladó járművek a faj rajzási idejében (májusban és június első felében) elpusztíthatják a talajon táplálkozó lepkéket (de ez a veszélyforrás kisebb mértékben a lárvákat is fenyegeti).
				Euro-szibériai erdőssztyeptölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (91I0*), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): a nagyvad (kiemelten a vaddisznó) túrásával, taposásával a talajt, gyepszintet degradálja, gyomosítja, helyenként teljesen felnyitja, a természetes (és a mesterséges) újulat vagy akár a tölgyfák nagyrészt megsemmisül, vagy jelentősen károsodik. Hosszabb távon az állományok megújulásának lehetősége megszűnhet, illetve jelentősen károsodik, változik. A felújítások vadhatástól való védelme miatt vadvédelmi kerítések létesítése szükséges, amelyek nyomvonalra a telepítéssel járó bolygatás és a korlátozott kezelési lehetőségek miatt idegenhonos inváziós és gyomfajok terjedési forrása.
				Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): a felszaporodott nagyvad (főleg vaddisznó) állománya tesz kárt erős túrásával. Az állatok kitérnek a talajból a növény rizómáit, valamint a bolygatott területen erőteljes gyomkonkurencia jelentkezik.
				Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): a túltartott vadállomány jelentős veszélyforrást a fajra nézve. A nagyvadak tevékenysége következtében számos erdőtagban károsodott a cserjeszint és az aljnövényzet.
L02	fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében	M	20	Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): A növényfaj a félárnyékos vagy nyílt, benapozott, tisztás vagy erdőszegély jellegű területeket kedveli. Tartósabb árnyalás visszaszorulásához vezet. Az ismert állományokban mind az őshonos, mind a tájidegen fásszárúak megfelelő kezelés nélkül, spontán terjedés révén képesek árnyékolásukkal visszaszorítani a jelölő növényfajt.
				Nagy höscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): A kocsányos tölgy visszaszorulása szűkíti a faj élőhelyeit, hiszen az alapvetően a tölgyhöz kötődik.
L05	csökkenő termékenység / genetikai leromlás	M	1	Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): A fennmaradt állományok kis mérete és elszigeteltsége miatt a genetikai változatosság már most is erősen beszűkülhetett.
M09	tűz	L	40	Euro-szibériai erdőssztyeptölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (91I0*); Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): A klíma szárazabbá válása, a szárazodás fokozhatja az erdőben keletkező tüzek gyakoriságát. Az esetleges erdőtüzek komoly károkat okozhatnak a jelölő élőhelyeken, egyben megnövelhetik a fehérakác magról történő spontán elszaporodásának veszélyét.
				Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>): A tűzgyújtások, esetleges erdőtüzek a lepkefaj élőhelyén mind a tápnövények állományaiban, mind pedig a lepkepopulációkban károkat okozhat.

B16	faanyag szállítása	L	Nem határozható meg	Skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): A kitermelt faanyag szállításának rossz időzítése (a kitermelt faanyag helyben hagyása, majd csak a következő évben történő elszállítása) káros, mivel a kora tavasszal rajzó imágók a sarangra petéznek, elszállítás esetén nagy valószínűséggel elpusztulnak.
A21	növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban	L	5	Nyugati pizedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>): A faj táplálékbázisát képező ízeltlábúak irtása negatívan hathat e fajokra, a táplálkozási lehetőségek beszűkítésével és indirekt toxicitással.
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy; M= közepes; L= kis jelentőség)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
F24	zaj-, fény-, hő- vagy egyéb szennyezést okozó lakossági vagy rekreációs tevékenységek és struktúrák	M	5	Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) (91I0*); Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): A Natura 2000 terület városi vagy azzal határos részein jelentős a kivilágított területek aránya. A fényszennyezés hatásai részletesen nem ismertek, de valószínűsíthető az élőhelyek éjjeli fajaira gyakorolt hatás (predáció, aktivitás megváltoztatása, ízeltlábú közösségek átalakítása). Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): A bogarra vonzó hatást gyakorolnak az éjszakai fényforrások, így a kivilágított helyeken mindenképpen jelentkeznek károsító hatások.

• 3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv (92/43/EGK) 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A természetvédelmi célállapot:

A Natura 2000 területen a természetvédelmi célkitűzés, hogy a jelölő közösségi jelentőségű élőhelyek – a 91I0* kódú „Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.)”; a 91F0 kódú „Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)” – legalább az alapállapotfelmérés során tapasztalt nagyságban, karakterüket megőrizve, az azokat fenntartó gazdálkodás keretében, az erdőtömb területére jellemzően, ott található természetes mozaik formájában fennmaradjanak.

A jelölő élőhelyek megőrzésével egyidejűleg a célkitűzés része a Natura 2000 területen található jelölő fajok: a magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*), a díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) és a nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) állományainak természetes élőhelyeiken való megőrzése, lehetőség szerint összehangoltan a nem jelölő státusú közösségi jelentőségű fajok, továbbá az előforduló egyéb védett fajok védelmének szempontjaival.

A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület egyéb természetes élőhelyek kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel az ott előforduló, jelentős értéket képviselő védett fajok igényeire.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- Idegenhonos intenzíven terjedő, illetve inváziós és tájidegen fa- és cserjefajok (fehér akác, kései meggy stb.) uralta tervezett erdőkben fajokcsere őshonos, a tájra, és élőhelyekre természetesen jellemző fajokra. Amennyiben az ilyen fajok őshonosak mellett, egyben vannak jelen, folyamatosan eltávolítandók, sarj- és újulatképződésük megakadályozandó.
- Az érintett, legalább karakterében őshonos fafajú (természetes, féltermészetes) erdőfoltokban átállni olyan erdőkezelési módszerre, mely a folyamatos erdőborítást biztosítja (tarvágás és teljes talajelőkészítés és tuskózás mellőzése), ugyanakkor idős (részben odvas) faegyedek és holt faanyag kellő arányú meglétét is.
- A terület nagyvadállományát – legalább a természetvédelmi szempontból kiemelt részeken - olyan szinten tartani, ami nem akadályozza az egészséges erdődinamikát.
- Védő kerítések létesítése a nagyvadak hatása ellen javasolt.

- Vadföld csak nem őshonos faállományú, természetvédelmi szempontból értéktelen erdőrészek szomszédságában maradhat fenn.
- Belső és szomszédos szántók lehetőség szerinti erdősítése őshonos, természetközeli faállománnyal.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és fajvédelmi az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységek (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). A közösségi jelentőségű élőhelyekre és fajokra vonatkozó kutatási és monitorozási javaslatokat 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. „A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervekészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.”

A Debrecen-hajdúbozsörményi tölgyesek Natura 2000 területen az előforduló élőhelytípusok, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 9 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2015-2016-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határ követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezeléseik, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekintő, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

Az elkülönített, és alábbiakban részletezendő kezelési egységek (KE) ugyan több – nem csupán természetvédelmi – szempontból jobban tükrözik a művelési-gazdálkodási

lehetőségeket, de a művelési ágaknak megfelelő áttekintést is részletezzük:

a, Erdő művelési ágú területek:

A földhivatali nyilvántartás szerint az erdő művelési ágú területek kiterjedése összesen 5269,80 ha, míg az erdészeti nyilvántartás szerint az erdőállományok 5333,4 hektáron helyezkednek el. Az erdőrészeket állami tulajdonban, magántulajdonban és vegyes, valamint közösségi tulajdonban vannak.

A felsorolt javaslatok az euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.) (91I0*) és a keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) (91F0) jelölő élőhelyek állományainak fennmaradását segítik elő.

Az élőhelyet jelenleg leginkább a kései meggy (*Padus serotinus*), a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), helyenként a nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*), az amerikai alkörmös (*Phytolacca americana*), zöld juhar (*Acer negundo*), alásfa (*Ptelea trifoliata*), cserjés gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), idegenhonos aranyvessző fajok (*Solidago* spp.), mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*) terjedése veszélyezteti, amely már jelenleg is komoly degradációt jelent.

A vadállomány csökkentésére vonatkozó javaslatokra azért van szükség, mivel a jelölő élőhelytípusokra nehezedő vadnyomást a jelentős veszélyeztető tényezőnek értékeljük a területen. Jelentős a legelési, a taposási, túrási kár, és ezek miatt a gyomosodás, nehézkes a természetes felújulás, felújítás.

A javasolt intézkedések célja, hogy a tervezési terület jelölő élőhelyein a folyamatos erdőborításhoz közelítő, és a jelölő állatfajok igényei szempontjából is elfogadható állapot fenntartása mellett biztosítható legyen a szerkezetében, koreloszlásában változatos, megújulásra képes, idegenhonos inváziós fajok terjedésével szemben ellenálló erdőállapot kialakítása. A felújítások természetvédelmi sikere érdekében azonban, különösen az idegenhonos inváziós fajok jelenléte, valamint az idős állományokhoz kötődő jelölő fajok igényei miatt szükséges bizonyos (tér- és időbeli, technológiai) korlátozásokat tekintetbe venni. A nagyvadállomány (kiemelten a vaddisznó) létszámának csökkentése a felújítások sikere, és az erdő értékes gyepszintjének védelme érdekében fontos feladat. A javaslatok betartása továbbá a jelölő magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*) növényfaj, illetve a jelölő díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) állatfajok megőrzéséhez is elengedhetetlen.

Védett területen a felújítások őshonos fafajokkal végezhetők.

Hosszú távon a felsorolt javaslatok mind a jelölő élőhelytípus állományainak fennmaradását segítik elő, megfelelő védőzóna fenntartásával, illetve a jelölő élőhelytípusok esetleges kialakulásának biztosításával, vagy legalább a jelölő élőhelyek fajkészletének és/vagy jelölő fajoknak való élőhely biztosításával. A jelölő élőhelyek, és azok idős állományaikhoz kötődő jelölő fajok helyben való megőrzésén túl ezek az erdőrészeket kiindulópontul szolgálhatnak későbbi, a környező erdőrészekben esetleg megvalósítható élőhely-helyreállításhoz, ezért tartós fennmaradásukról szükséges gondoskodni. Az őshonos fafajú fiatalosok a kedvezőtlen élőhelyi környezet miatt különösen ki vannak téve annak, hogy bennük magas arányt érnek el az idegenhonos inváziós fajok, ezért lehetőség szerint azok minél teljesebb visszaszorításáról szükséges gondoskodni.

Azon erdőrészek, melyek inváziós terjedésre hajlamos fajok forrásai kockázatot jelentenek a környezetükben elhelyezkedő, természetvédelmi szempontból értékesebb, jelölő élőhelynek minősülő erdőrészek szempontjából. A javaslatok célja ezeknek a kockázatoknak a csökkentése, továbbá bizonyos esetekben a kezelési egység területén található állományok szerkezetátalakítása, illetve természetességük lehetőség szerinti növelése révén az őshonos fafajú állományok közötti összeköttetés javítása.

Azon erdőrészeknek, melyek elhelyezkedésük miatt csekélyebb befolyásuk van a jelölő élőhelyek és fajok állapotára a Natura 2000 területen belül, termőhelyi viszonyaikat tekintve gyakran kedvezőtlenebb adottságúak a jelölő élőhelyek helyreállítására. Ugyanakkor, mint inváziós terjedésre hajlamos fajok forrásai bizonyos kockázatot jelentenek. A javaslatok célja ezeknek a kockázatoknak a csökkentése, továbbá bizonyos esetekben, ahol lehetőség nyílik rá, a kezelési egység területén található állományok szerkezetátalakítása. A területen szórványosan előfordulnak elszórtan idős kocsányos tölgy hagyásfák, és egyéb, a kultúrállományokban természetvédelmi értéket hordozó őshonos fafajok (pl. vadkörte, hársak, hazai nyarak, nyírek), melyek megőrzésére javasolt törekedni.

Erdőrészeket a védett területekre vonatkozó szabályozás miatt alapvetően őshonos faállománnyal kell felújítani.

Az átalakított hajdani erdőterületek részben még pufferzónái a megmaradt erdőtömbnek, részben egyes fajoknak (pl. nagy hősincér (*Cerambyx cerdo*)) élőhelyet biztosítanak. A javaslatok így elsősorban ennek a fajnak az érdekeit szolgálják.

Az erdő művelés alatt álló területtel kapcsolatos javaslatokat a KE-1, KE-2, KE-3, KE-4, KE-5, KE-6 kezelési egységre vonatkozó pontokban részletezi a fenntartási terv.

b, Legelő és rét művelési ágú területek:

A földhivatali nyilvántartás szerint a szántó művelési ágú területek kiterjedése összesen 4,89 ha.

A gyepterületek fenntartására a jogszabálynak (Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend.) való megfelelés miatt van szükség. A gyepeken közösségi jelentőségű érték ismereteink szerint nem fordul elő, viszont fontos élőhelyei a terület gyíkjainak és számos madárfajnak.

A gyepek művelés alatt álló területtel kapcsolatos javaslatokat a KE-7 kezelési egységre vonatkozó pontokban részletezi a fenntartási terv.

c, Szántó művelési ágú területek:

A földhivatali nyilvántartás szerint a szántó művelési ágú területek kiterjedése összesen 145,05 ha.

A szántóföldi technológiákra (tápanyag utánpótlás, kemikáliák) vonatkozó előírás-javaslatok a határos természetes élőhelyek ökológiai állapotának megőrzését szolgálják. Az erdőt tagoló fátlan tisztások ugyan növelhetik az élőhelyek változatosságát, de szántóként való hasznosításuk helyett általában kedvezőbb azok megfelelő erdősítése.

A szántó művelés alatt álló területtel kapcsolatos javaslatokat a KE-9 kezelési egységre

vonatkozó pontokban részletezi a fenntartási terv.

d, Művelésből kivett művelési ágú területek:

A földhivatali nyilvántartás szerint a művelésből kivett művelési ágú területek kiterjedése összesen 210,99 ha.

A Natura 2000 terület értékes élőhelyeit és fajait érő káros hatások csökkentése és kizárása fontos feladat. Ilyen jellegű potenciális és aktuális hatásait (pl. gyomosodás, idegenhonos inváziós fajok terjesztése) a javasolt intézkedésekkel lehet csökkenteni.

A kivett művelés alatt álló területtel kapcsolatos javaslatokat a KE-9 kezelési egységre vonatkozó pontokban részletezi a fenntartási terv.

(a) Kezelési egység kódja: KE-1

(b) Kezelési egység meghatározása: ebbe a kezelési egységbe tartoznak a területen található homoki kocsányos tölgyes (pusztai tölgyes, gyöngyvirágos-tölgyes) és keményfás-ligeterdő átmenetet képező erdőrészek és fragmentumok, amelyek besorolhatóak a Natura 2000 terület két jelölő erdei élőhely-típusába (euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*) (91I0*); keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0). Ide tartoznak még a jelölő élőhelyek állományaiban lévő, az idős jelölő erdőfoltokba ékelődő, kis területű elegyes tölgyes (ritkán hazai nyaras) erdőfelújítások. A kezelési javaslatok középpontjában az erdők szerkezeti, dinamikai, és fajösszetételi szempontú természetességi állapotának javítása, a tájidegen fajok visszaszorítása, továbbá az élőhelytípushoz kötődő jelölő és jelölő státusra javasolt fajai számára kedvező állapot fenntartása áll.

A kezelési egység összes kiterjedése 1195 ha.

Alapvetően az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott területek.

Az alföldi homoki tölgyesek, és azok származékai (gyöngyvirágos-tölgyesként, pusztai tölgyesként vagy keményfaliget átmenetként azonosítható állományok) megőrzése komoly természetvédelmi jelentőséggel bír. Itt fordul elő a jelölő növényfaj (magyar nőszirm) is, illetve a jelölő állatfajok is jelentős arányba ide kötődnek. Elsősorban a fehér akác, a kései meggy, helyenként a nyugati ostorfa és a hármastevelű alásfa terjedése jellemző, és velük párhuzamosan a nitrogénkedvelő növények térhódítása is nő. Többfelé megjelenik az amerikai alkörmös, idegenhonos aranyvessző fajok és a cserjés gyalogakác, főleg az előző kettő erőteljesen terjed. A vadnyomás miatt sokfelé jelentkeznek degradációs folyamatok. Általánosan jellemző az erdő szárazodása. Jó természetességű, fajgazdag gyepszinttel bíró állományrészek mozaikosan előfordulnak, de állapotuk általában romlik vagy stagnál. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelyei (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nyílt homoki tölgyesek (M4), alföldi zárt kocsányos tölgyesek (L5), keményfás ártéri erdők (J6), (átmeneti/hibrid kategóriában: őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC))

- Natura 2000 élőhelyek: euro-szibériai erdőössztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*) (9110*) (jelölő élőhely), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0) (jelölő élőhely)
- érintett erdőrészek: Debrecen 291B, 292C, 292I, 293D, 294B, 294G2 (részben KE-2), 294I, 295B, 295D, 296D, 297B, 298A, 618A, Hajdúböszörmény 15H, 15I, 19C, 19D, 22A, 23C, 28D, 29H, 2A, 30F, 31B, 31D, 31E, 32D, 32E, 32F, 32G, 32H, 33A, 33B, 33C, 33D, 33H, 33I, 34A, 34B, 34C, 35E, 36B, 44E (részben KE-3), 45F, 46B, 47E, 52L, 53F, 54D, Hajdúhadház 31B, 32D, 32G, 32I, 33B, 35D, 35F, 37B, 37D, 37J, 37K, 37L, 37M, 40F (részben KE-3), 44C, 44I, 45H, 46B, 46H, 47A (részben KE-2, KE-3), 47F, 47H (részben KE-2), 48B, 48E, 48K, 49A, 49J (részben KE-2), 50B, 50D, 50F, 50H, 51A, 51C, 52B, 52C, 52D, 52I, 53B, 53F
- Védett természeti területet érintő erdőrészek: Debrecen 201B, 201D, 201G, 201I, 202C, 202D, 202F, 202H, 203B, 203E (részben KE-2), 204A, 204B, 205B, 206A, 207C, 207L, 207N, 208B, 208F, 208N, 208Q, 209B, 210D, 210E, 215A, 216A (részben KE-2), 216B, 216G, 216K, 217B, 217C, 217J, 218C, 218D, 218E, 218G, 218J, 218L, 218Q, 218S, 219A, 219B, 219F, 220A, 220B, 220C, 220D, 220E, 220G, 221A, 221C, 221D, 221F, 222A, 222C, 222E, 222F, 223A, 223E, 223G, 223L, 224A, 224B, 224F, 224G, 224L, 225G, 225H, 225K, 226D2, 229D, 229E, 229F, 229H, 229I, 229J, 229L, 229R, 230D, 230E, 230F, 230H, 231D, 231G, 231J, 231L, 231M, 231O, 232A, 232B, 232D, 232E, 232F, 232G, 232H, 233A, 233B, 234A, 234E, 235A, 235C, 235D, 235E, 235G, 235I, 236F, 236G, 237A, 237B, 237I, 237J, 237L, 238F, 238H, 238J, 238L, 239E, 241D, 241E, 242B, 242C, 243E, 243I, 244A, 244D, 244F, 244H, 244M (részben KE-2), 245B, 245K, 245N, 245P, 245S, 245V, 246A, 246C, 246E, 246F, 247E, 247F, 248A, 249A, 249B, 249I, 250A, 250B, 250D, 250E, 250F, 250H, 250K, 251A (részben KE-2), Hajdúböszörmény 32A, 35D, 6C, 54B
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: -magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*), hóvirág (*Galanthus nivalis*) díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*), durvavitorlájú törpedenevér (*Pipistrellus nathusii*), szoprán törpedenevér (*Pipistrellus pygmaeus*), közönséges törpedenevér (*Pipistrellus pipistrellus*), fehérszélű törpedenevér (*Pipistrellus kuhlii*), brandt-denevér (*Myotis brandtii*), horgasszörű denevér (*Myotis natereri*), bajuszos denevér (*Myotis mystacinus*), vízi denevér (*Myotis daubentonii*), szőröskarú denevér (*Nyctalus lersleri*), szürke hosszúfülű-denevér (*Plecotus austriacus*), barna hosszúfülű-denevér (*Plecotus auritus*), közönséges késeidenevér (*Eptesicus serotinus*), rőt koraidenevér (*Nyctalus noctula*), mogyorós pele (*Muscardinus avellanarus*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: - madárfészek (*Neottia nidus-avis*), turbánliliom (*Lilium martagon*), ligeti csillagvirág (*Scilla vindobonensis*), tölgyfa-díszbogár (*Eurythyrea quercus*), szőrös szarvasbogár (*Aesalus scarabaeoides*), pompás virágbogár (*Protaetia aeruginosa*), sápadt éjicincér (*Trichoferus pallidus*), laposorrú ormányos (*Gasterocercus depressirostris*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Természeteshez közeli erdőszerkezet megőrzése, rekonstrukciója: A kezelési egység területén az idősebb és érett korú állományokra jellemző, elegyfajok részvételével előálló lombkoronabeli színtezettség, az élőhelynek megfelelő összetételű és sűrűségű cserjeszint fenntartása mellett kiemelten fontos a vastag álló és fekvő holtfa megfelelő mennyiségű jelenlétének biztosítása.

Folyamatos erdőborításra való törekvés, dinamikus korszerkezet kialakítása: A felújítások során biztosítani szükséges, hogy az érett korú/idős állományok megszakítatlan mátrixot képezzenek, azaz ne alakuljanak ki jelentős területű, idős állományokat egymástól elszigetelő, nem erdő fiziognómiájú (felújítási területek, fiatalosok) területrészek. Ugyanakkor a felújítások megfelelő térbeli és időbeli elrendezésével nagyobb erdőtümb szintjén is változatos korszerkezet alakulhasson ki. A dinamikus korszerkezet kialakítása érdekében célszerű a felújításokat nem csupán az idősebb, hanem a viszonylag fiatalabb állományok részterületein is megkezdeni.

Kíméletes felújítási technológia: A nagyobb kiterjedésű tarvágásos, teljes talajelőkészítéssel járó felújítást lehetőség szerint kerülni kell. Felújítás során törekedni szükséges a lékes, esetleg mikrotarvágásos beavatkozásra, a vágásterület mérete, lehetőleg ne haladja meg a 0,25 hektárt, de mindenképpen javasolt, hogy 0,5 ha alatt maradjon. A fenti mérethatáron belül a nagyobb méretű vágásterületek esetében – különböző korhadtsági fokú holt fát is tartalmazó – hagyásfacsoportok meghagyása javasolható. A termőhelynek megfelelő elegyfajok telepítésével is szükséges elősegíteni a mielőbbi záródást.

Intenzíven terjedő, illetve idegenhonos inváziós fajok terjedésének megakadályozása: A felújítási területek térbeli tervezésénél javasolt elsősorban az intenzíven terjedő fásszárúak nagyobb arányával jellemezhető foltokban megkezdeni a felújítást, hogy az idegenhonos inváziós fajok gócpontjai is egyúttal megszüntethetők legyenek. Intenzíven terjedő tájidegen fajok (pl. fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), kései meggy (*Prunus serotina*), mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*), zöld juhar (*Acer negundo*), nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*)) alkotta, vagy azok nagy arányával jellemezhető állományok közelében kerülni szükséges az erőteljesebb bontást vagy lékek nyitását. Nevelővágások során az inváziós terjedésre hajlamos tájidegen fajok (pl. nyugati ostorfa, zöldjuhar, kései meggy) lehetőség szerint maradéktalan eltávolítására szükséges törekedni. Gyéritések és egészségügyi termelések során az intenzíven terjedésre hajlamos tájidegen fajok magszóró, vagy potenciálisan magszóró példányainak eltávolítása javasolt, hogy elsőbbséget élvezzen. Fontos azonban megjegyezni, hogy a fehér akác és a mirigyes bálványfa kivágása erőltetett gyökérsarj-képződést eredményez, ami éppen a szaporodását indukálja. Ezek esetén a célzott vegyszeres kezelés is javasolt. A felújítások peremi (általában vadvédelmi kerítés nyomvonalát kísérő) sávjában folyamatosan szükséges gondoskodni az idegenhonos inváziós növényfajok eltávolításáról. Kerülni szükséges minden erdőgazdálkodási vagy azt kísérő beavatkozás során olyan helyzetek kialakítását, ami idegenhonos inváziós fajok megtelepedését tartósan elősegítő gócpontokat hoz létre (pl. tuskóprizmák, különböző depóniák, erdőgazdasági utak karbantartásakor kialakuló, majd nem karbantartott földhányások, árkolás).

Érintkező (szomszédos) állományokra vonatkozó javaslatok: a szomszédos erdőrészek teljes talaj-előkészítéssel végzett erdőfelújításai során tuskóprizmák ne kerüljenek a kezelési egység határára, mivel azok az özönfajok új terjedési gócpontjait képezik, és fizikai akadályt is jelentenek a növényfajok terjedése előtt. A szomszédos erdőrészekben, vagy legalább az érintkező sávban (min. 20 m) el kell kerülni az intenzíven terjedő adventív fajok telepítését/felújítását.

Az érintett erdőrészek jelenlegi fatípusai főként tájidegen akácok, jelentős a kocsányos és elegyes kocsányos tölgyesek aránya, sok a vörös tölgy és a fekete dió uralta állomány, kisebb arányban hazai nyárasok, nemesnyárasok, fenyvesek. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság törekvése alapján a tájidegen faállományok aránya nem nőhet, törekedni kell a fafajcserére, a felújításokban az őshonos főfafajú állományok arányának növelésére.

Ezekon a területeken a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése felel meg, illetve törekedni kell arra, hogy az egyéb keménylombos fafajok közül a hazai, termőhelyhonos fajokat alkalmazzák az elegyítésekben.

Vadlétszámra vonatkozó javaslat: a kezelési egységre nehezedő vadnyomás valamilyen módon való csökkentése javítaná az élőhelyek természeti állapotát, továbbá a díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) állományai számára igen fontos lenne.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- Erdők esetén a „VP4—12.2.1-16 – Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” VP felhívás.
- Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 – 2021.12.31.)
- Debrecen-Halápi erdőtervezési körzet erdőterve (érvényes: A következő erdőterv hatályba lépéséig.)
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.
- Országos jelentőségű védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni. Debreceni helyi jelentőségű védett természeti területeken továbbá figyelemmel kell lenni a Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 24/2006. (VIII. 14.) rendelet előírásaira, Hajdúböszörmény esetén pedig Hajdúböszörmény Város Önkormányzata 39/2019. (XII. 19.) rendeletére.

b) Javasolt előírások:

- A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében (E01). *(Magyarázat: a Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzetbe tartozó erdőrészek egy része ezt megkapta az erdőtervezés során, azonban vannak kimaradt területek, míg a debreceni külterülethez tartozóak nem, bár ezek nagyobb része országos vagy helyi védett területen található, így természetvédelmi elsődleges rendeltetésű).*
- A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökzöld vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03). Megjegyzés: Talán általánosságban az átmeneti üzemmód javasolható lékes (mikrotarvágásos) felújításokkal, melyekben a teljes talaj-előkészítés kerülendő és az idegenhonos inváziós fajok irtása folyamatosan szükséges.

- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé - a díszes tarkalepke védelmében - legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). (E14).
- A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (E16) – megjegyzés: a 70 évnél idősebb korú őshonos fafajú állományokban legalább 10 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása javasolt.
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. (E17)
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m³/ha, kifejezetten vastag (többségében 30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és bűvőhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása. (E22)
- Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban. (E26)
- A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása. (E27)
- Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. (E29)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése. (E33)
/Megjegyzés: általában a 0,5 hektárt meg nem haladó méretű mikrotarvágás, illetve tájidegen, intenzív terjedésre képes fafajokat nagyobb arányban tartalmazó származékerdőkben a nagyobb kiterjedésű tarvágás is alkalmazható./
- Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása. (E47)
/Megjegyzés: tájidegen fafajokkal (főként fehér akác) erősebben elegyes, vagy termőhelyi szempontból problémás állományok őshonos fafajokkal való felújítás esetén a felújítás sikere érdeke esetében alkalmazható a teljes talajelőkészítés./
- Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal. (E51) Megjegyzés: A homoki tölgyesekben az újulatképzés elsősorban kocsányos tölgygel történjen. Elegyként javasolható vadvadkörte, hazai nyarak, nyír, madárcseresznye, mezei juhar. A keményfás ligeterdő jellegű állományokban a kocsányos tölgyre, magyar kőrisre és szilfajokra alapozott felújításban elegyként javasolható a hazai nyarak, bibircses nyír, madárcseresznye, vadvadkörte, mezei juhar. Az erdőtömb egyes részein jó természetes

újulási képességet mutat az ezüsthárs, így ez is javasolható, hiszen helyenként képes a lombkorona lékeinek spontán betöltésére.

- Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. (E57) /Megjegyzés: kocsányos tölgy (*Quercus robur*), vénic szil (*Ulmus laevis*), magyar kőris (*Fraxinus angustifolia subsp. pannonica*), mezei szil (*Ulmus minor*), mezei juhar (*Acer campestre*), ezüst hárs (*Tilia tomentosa*), kislevelű hárs (*Tilia cordata*), nagylevelű hárs (*Tilia platyphyllos*), tatárjuhar (*Acer tataricum*), közönséges nyír (*Betula pendula*), fehér nyár (*Populus alba*), szürke nyár (*Populus × canescens*)
- Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. (E65)
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően. (E68)
- A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. (E71)
- Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően. (E73)
- Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása. (E75)
- Erdőszytepp-erdők füves részeinek fenntartó kezelése. (E76). /Megjegyzés: csak fenntartási céllal, az érintett s természetvédelmi kezelővel egyeztetett, kíméletes módon./
- Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők. (E82) /Megjegyzés: a korlátozás a szomszédos erdőállományoknak a KE-1 kezelési egységgel szomszédos határaitra is értendő./
- Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészeket korosztály-eloszlásának javítása. Térben változó erélyű nevelővágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete. (E84)
- A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében. (E86)
- Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető. (E88)
- Tuskóprizmák, tuskópászták felszámolása. (E93)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)
- Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani. (VA02)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Alapvető elvárás a kezelési egységbe tartozó (jelölő) erdei élőhelytípusok fenntartása, állapotuk és természetességük javítása. Ennek alapját az idegenhonos inváziós fajok visszaszorítása, és a természetközeli felújítási módok kidolgozása és megvalósítása, a természetes felújulás feltételeinek biztosítása adja, az esetleges vízmegtartás elősegítésével.

Ezek az erdőgazdálkodás gazdasági szempontjaival rövidtávon jellemzően nehezen összeegyeztethetőek, ezért mindenképpen támogatandóak az ilyen célokat szolgáló pályázatok.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

Az előírás-sorokat a Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területre 2010-ben készült „Natura 2000 elővizsgálati dokumentáció” (HBM Kormányhivatal Erdőgazdálkodási Főosztály – HNPI) anyagát jórészt figyelembe véve határoztuk meg.

A felsorolt javaslatok az euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.) (9110*) és a keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0) jelölő élőhelyek állományainak fennmaradását segítik elő.

Az élőhelyet jelenleg leginkább a kései meggy (*Padus serotinus*), a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), helyenként a nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*), az amerikai alkörmös (*Phytolacca americana*), zöld juhar (*Acer negundo*), alásfa (*Ptelea trifoliata*), cserjés gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), idegenhonos aranyvessző fajok (*Solidago* spp.), mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*) terjedése veszélyezteti, amely már jelenleg is komoly degradációt jelent.

A vadállomány csökkentésére vonatkozó javaslatokra azért van szükség, mivel a jelölő élőhelytípusokra nehezedő vadnyomást a jelentős veszélyeztető tényezőnek értékeljük a területen. Jelentős a legelési, a taposási, túrasi kár, és ezek miatt a gyomosodás, nehézkes a természetes felújulás, felújítás.

A javasolt intézkedések célja, hogy a tervezési terület jelölő élőhelyein a folyamatos erdőborításhoz közelítő, és a jelölő állatfajok igényei szempontjából is elfogadható állapot fenntartása mellett biztosítható legyen a szerkezetében, koreloszlásában változatos, megújulásra képes, idegenhonos inváziós fajok terjedésével szemben ellenálló erdőállapot kialakítása. A felújítások természetvédelmi sikere érdekében azonban, különösen az idegenhonos inváziós fajok jelenléte, valamint az idős állományokhoz kötődő jelölő fajok igényei miatt szükséges bizonyos (tér- és időbeli, technológiai) korlátozásokat tekintetbe venni. A nagyvadállomány (kiemelten a vaddisznó) létszámának csökkentése a felújítások sikere, és az erdő értékes gyepszintjének védelme érdekében fontos feladat. A javaslatok betartása továbbá a jelölő magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*) növényfaj, illetve a jelölő díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) állatfajok megőrzéséhez is elengedhetetlen.

(a) Kezelési egység kódja: KE-2

(b) Kezelési egység meghatározása: ebbe az egységbe tartoznak a Natura 2000 területnek az őshonos faállományú, de jelölő élőhelynek nem besorolható erdőállományai, amelyek (részben legalább) potenciálisan közép vagy hosszútávon jelölő élőhelyé válhatnak, vagy alkalmasak lehetnek a jelölő élőhelyek fajkészletének egy részét átmenteni. Az állományok egy része megfelelő fafajú, de fiatal, jellegtelen állomány, vagy idősebb, de fafaj-

összetételében vagy vegetációs szerkezetében nem felel meg a jelölő élőhelynek. A Natura 2000 terület jelentős részét alkotják. Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott területek. Egy részük védett (országos vagy helyi szinten), más részük nem védett. A fajok szempontjából elmondható, hogy a kezelési egység nagy része kocsányos tölgyes vagy elegyes kocsányos tölgyes, kisebb arányban hazai nyarasok. Általában fiatal vagy középkorú állományok. A kezelési egység kiterjedése a teljes Natura 2000 területhez képes számottevő, 1159 ha. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC), őshonos fafajú fiatalosok (P1), vágásterületek (P8), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), alföldi zárt kocsányos tölgyesek (L5)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelyek (Á-NÉR 2011 kódok szerint): őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), nem őshonos fajok spontán állományai (S6), nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7).
- Natura 2000 élőhelyek: -
- érintett erdőrészletek: Debrecen 212E, 292F, 292G, 292H, 292J, 293A, 293B, 293F, 293G, 293I, 294E, 294F, 294G1, 294H, 294J, 294K, 295C, 295E, 295F, 296E, 298F, Hajdúböszörmény 10F, 11A, 14C, 14J, 15A, 15D, 16D, 16E, 16J, 16K, 17B, 18B, 18C, 18D, 18G, 19A, 19G, 1B, 1C, 1D, 20D, 20I, 21A, 21G, 21I, 22B, 23A, 23G, 26B, 27C, 28A, 29A, 29B, 29C, 29F, 2G, 30B, 30C, 30D, 32B, 33M, 34E, 35B, 37H, 37I, 39C, 3A, 3B, 3C, 3F, 41H, 43A, 45E, 46C, 46F, 47G, 4A, 4D, 4G, 53C, 56B, 56C, 57B, 58A, 58D, 58G, 5E, 60B, 60D, 60H, 61H, 62A, 62E, 6B, 6E, 7E, 8B, 8C, 8D, 8E, 8H, 8I, 8L, 8N, 9C, Hajdúhadház 31I, 2B, 32J, 33D, 33E, 34D, 35E, 36A, 36D, 37A, 37C, 37G, 37N, 39A, 39B, 39C, 39D, 39F, 40D, 40H, 41C, 41F, 41I, 42F, 43B, 43C, 43D, 43F, 43G, 43H, 44B, 44G, 44H, 45B, 45F, 45G, 45I, 45J, 45K, 45NY, 46G, 46I, 46J, 46K, 47D, 47G, 47I, 47M, 48F, 48I, 48L, 49I, 49M, 50E, 50G, 50I, 50J, 51B, 51D, 51E, 51F, 51G, 51H, 52E, 52F, 52G, 52H, 53A, 53D, 53E
- védett természeti területen lévő erdőrészletek: Debrecen 201C, 201E, 201F, 202A, 202B, 202E, 203A, 203D, 204D, 205G, 205H, 205I, 207G, 207M, 208G, 208H, 208K, 208L, 208P, 209F, 209I, 209J, 209K, 214B, 214D, 216D, 216F, 216I, 216L, 216M, 217A, 217D, 217E, 217F, 217G, 217H, 217I, 218H, 218K, 218M, 218N, 218O, 218P, 218R, 219C, 219D, 219E, 219G, 220F, 221E, 222B, 222D, 222H, 223B, 223C, 223D, 223H, 223I, 223J, 223K, 224H, 224I, 224J, 224K, 225E, 226C, 226D1, 229G, 229K, 229O, 229P, 229Q, 230A, 230B, 230C, 230G, 230I, 30J, 230K, 231B, 231E, 233E, 233G, 34D, 234G, 235B, 235F, 236A, 236B, 236D, 236E, 236L, 237C, 237D, 237F, 237H, 237K, 237N, 237Q, 238B, 238C, 238D, 238K, 239F, 241A, 241B, 242F, 243A, 243B, 243C, 243F, 243G, 243H, 243J, 244B, 244C, 244G, 244I, 244J, 244K, 244L, 245A, 245D, 245E, 245R, 245T, 245U, 245X, 246B, 246G, 246I, 246J, 246L, 247B, 247D, 247G, 247H, 247I, 247J, 247K, 248B, 248I, 248K, 249D, 249E, 249F, 249G, 249H, 250I, 250J, 251B, Hajdúböszörmény 53H, Hajdúhadház 50K
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*),

mogyorós pele (*Muscadimus avellanarius*)Érintett, egyéb kiemelt fajok: ligeti csillagvirág (*Scilla vindobonensis*),

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az egész kezelési egység területén javasolt az őshonos és tájhonos fafajokkal történő felújítás, illetve az őshonos fafajok megtartása. A védett és természetvédelmi elsődleges rendeltetésű erdők esetében ez törvényi kötelezettség is. A jelenlegi körzeti erdőterv alapján a tájhonos fafajú állományok területi növekedése várható, elsősorban a hazai nyarasok esetében, de a kocsányos tölgyeseknél is területi növekedésre számíthatunk.

Idős őshonos fafajú állományok fenntartása: A kezelési egység területén az idős őshonos fafajú állományok megőrzésére szükséges törekedni, azokban az erdőgazdálkodási tevékenységet az idegenhonos inváziós fajok visszaszorítására javasolt korlátozni. Felújítási területeket „mikrotarvágás” léptékében, (legfeljebb 0,5, lehetőség szerint 0,25 hektárnál kisebb kiterjedésben) kizárólag az összeomló, vagy intenzíven terjedő fásszárú nagy arányával jellemezhető állományrészekben javasolt létesíteni.

Intenzív terjedésre képes tájidegen fafajok minél teljesebb visszaszorítása az állománynevelések során: Felújításokban és fiatal állományokban az idegenhonos inváziós fajok minél teljesebb visszaszorítására szükséges törekedni. Különös figyelmet szükséges fordítani a tuskóprizmákra és állományszegélyekre, amelyek jellemzően az invázió fő forrásai.

Az érintett erdőrészek jelenlegi fatípusai főként tájidegen akácok, jelentős a kocsányos és elegyes kocsányos tölgyesek aránya, sok a vörös tölgy és a fekete dió uralta állomány, kisebb arányban hazai nyarasok, nemesnyarasok, fenyvesek. A HNPI törekvése alapján a tájidegen faállományok aránya nem nőhet, törekedni kell a fafajcserére, a felújításokban az őshonos főfafajú állományok arányának növelésére.

Ezek a területeken a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése felel meg, illetve törekedni kell arra, hogy az egyéb keménylombos fafajok közül a hazai, termőhelyhonos fajokat alkalmazzák az elegyítésekben.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- Erdők esetén a „VP4—12.2.1-16 – Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” VP felhívás.
- Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 – 2021.12.31.)
- Debrecen-Halápi erdőtervezési körzet erdőterve (érvényes: A következő erdőterv hatályba lépéséig.)
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései. Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni. Debreceni helyi jelentőségű védett természeti területeken továbbá figyelemmel kell lenni a Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata

Közyűlésének 24/2006. (VIII. 14.) rendelet felőírásaira, Hajdúbőszörmény esetén pedig Hajdúbőszörmény Város Őnkormányzata 39/2019. (XII. 19.) rendeletére

b) Javasolt előírások:

- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08)
- Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével. (E10) */Megjegyzés: A javaslat az kezelési egységben található idős állományokra vonatkozik. Felújítási területeket „mikrotarvágás” léptékében, (legfeljebb 0,5, lehetőség szerint 0,25 hektárnál kisebb kiterjedésben) kizárólag az összeomló, vagy intenzíven terjedő fásszárúk nagy arányával jellemezhető) állományrészekben javasolt létesíteni./*
- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé - a díszes tarkalepke védelmében - legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). (E14)
- A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (E16) */Megjegyzés: a 70 évnél idősebb korú őshonos fafajú állományokban legalább 10 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása javasolt./*
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. (E17)
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban. (E26)
- A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása. (E27)
- Természetes-, természetyszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. (E29)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)
- Természetes, természetyszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése. (E33) */Megjegyzés: felújítási területeket „mikrotarvágás” léptékében, (legfeljebb 0,5, lehetőség szerint 0,25 hektárnál kisebb kiterjedésben) kizárólag az összeomló, vagy*

intenzíven terjedő fásszárú nagy arányával jellemezhető) állományrészekben javasolt létesíteni./

- Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása. (E47) /Megjegyzés: tájidegen fajokkal (főleg fehér akáccal) erősebben elegyes, vagy termőhelyi szempontból problémás állományok őshonos fajokkal való felújítás esetén a felújítás sikere érdeke esetében alkalmazható a teljes talajelőkészítés./
- Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. (E57) /Megjegyzés: kocsányos tölgy (*Quercus robur*), vénic szil (*Ulmus laevis*), magyar kőris (*Fraxinus angustifolia subsp. pannonica*), mezei szil (*Ulmus minor*), mezei juhar (*Acer campestre*), ezüst hárs (*Tilia tomentosa*), kislevelű hárs (*Tilia cordata*), nagylevelű hárs (*Tilia platyphyllos*), tatárjuhar (*Acer tataricum*), közönséges nyír (*Betula pendula*), fehér nyár (*Populus alba*), szürke nyár (*Populus × canescens*)/
- Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. (E65)
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően. (E68)
- A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. (E71)
- Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően. (E73)
- Kártevők elleni védekezésnél kémélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása. (E75)
- Tuskóprizmák, tuskópaszták nem létesíthetők. (E82) /Megjegyzés: a korlátozás a szomszédos erdőállományoknak a KE-2 kezelési egységgel szomszédos határait is értendő./
- Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágú és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása. (E83)
- A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig. (E85)
- A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében. (E86)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).

(f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

Védett területen a felújítások őshonos fafajokkal végezhetők.

Hosszú távon a felsorolt javaslatok mind az euro-szibériai erdőssztyeppölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.) (91I0*) és a keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0) jelölő élőhelytípus állományainak fennmaradását segítik elő, megfelelő védőzóna fenntartásával, illetve a jelölő élőhelytípusok esetleges kialakulásának biztosításával, vagy legalább a jelölő élőhelyek fajkészletének és/vagy jelölő fajoknak (magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*) növényfaj, illetve a jelölő díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) állatfajok) való élőhely biztosításával. A jelölő élőhelyek, és azok idős állományaihoz kötődő jelölő fajok helyben való megőrzésén túl ezek az erdőrészek kiindulópontul szolgálhatnak későbbi, a környező erdőrészekben esetleg megvalósítható élőhely-helyreállításnak, ezért tartós fennmaradásukról szükséges gondoskodni. A kezelési egység területén található őshonos fafajú fiatalosok a kedvezőtlen élőhelyi környezet miatt különösen ki vannak téve annak, hogy bennük magas arányt érnek el az idegenhonos inváziós fajok, ezért lehetőség szerint azok minél teljesebb visszaszorításáról szükséges gondoskodni.

(a) Kezelési egység kódja: KE-3

(b) Kezelési egység meghatározása: ebbe az egységbe tartoznak a Natura 2000 területnek nem védett területen lévő, olyan nem őshonos faállományú erdőrészei, amelyek a jelölő erdei élőhelyekkel közvetlenül szomszédosak, azoknak mintegy pufferezónáját képezik. Alapvető elvárás, hogy a kezelési egységbe tartozó erdőrészek a jelölő élőhelyek állományait ne veszélyeztessék (pl. idegenhonos inváziós fajok terjesztésével), a jelölő élőhelyeknek a jövőben tényleges védőterületeivé váljanak, illetve ezeken a területeken olyan erdőgazdálkodás folyjék, ami elősegíti a jelölő élőhelynek minősülő erdőrészek jó állapotban való tartását.

A Natura 2000 terület jelentős részét alkotják. Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott területek. Alapvetően nem védett erdőrészek. A fafajok szempontjából elmondható, hogy a kezelési egység nagy része akácos, vörös tölgyes, feketediós, nemesnyaras. Korösszetételük változatos. A kezelési egység kiterjedése a teljes Natura 2000 területhez képes számottevő, 771 ha.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelyei (Á-NÉR 2011 kódok szerint): ültetett akácok (S1); nemesnyarasok (S2); egyéb tájidegen lombos erdők (S3); ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4);
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4), vágásterületek (P8)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett erdőrészek: Debrecen 291A, 291C, 292A, 292B, 292D, 293C, 293E, 294A, 294C, 294D, 295A, 295G, 296G, 296H, 296J, 296K, 297A, 297C, 297E, 298B, 298C, Hajdúböszörmény 15B, 15C, 15E, 15G, 15J, 18E, 18F, 19B, 19E, 19F, 19H, 20F, 21B, 21H, 23B, 28C, 29D, 29E, 29G, 29I, 2B, 2C, 30A, 30E, 31A, 31C, 32C, 32I, 33E, 33F, 33G, 33J, 33K, 33L, 33N, 34D, 34G, 34H, 34TN, 35A, 35C, 35F, 35G, 35H, 35I, 35J,

35K, 36A, 36D, 37K, 39B, 40A, 40B, 40D, 40E, 40F, 41C, 41I, 43B, 43F, 43G, 44C, 44D, 44F, 45C, 45D, 45G, 46A, 47B, 47C, 47D, 47F, 52E, 53E, 54A, 54C, 54E, 54F, 55J, 6F, 7B, Hajdúhadház 31C, 31D, 32C, 32E, 32H, 32M, 33A, 33F, 34A, 35A, 35B, 35C, 40A, 40B, 40C, 40E, 40G, 40I, 42A, 42B, 42C, 42D, 42G, 42H, 42L, 44A, 44D, 44E, 44F, 44J, 44K, 45C, 45D, 45E, 46A, 46C, 46D, 46E, 46F, 47B, 47C, 47E, 47J, 47K, 47L, 48A, 48C, 48D, 48G, 48H, 48J, 48M, 49B, 49C, 49D, 49E, 49F, 49G, 49H, 49K, 49L, 50A, 50C, 50L, 50M, 52A, 52J, 52K, 52L, 52M, 52N, 53C, 53G, 201A, 33C

- Érintett közösségi jelentőségű fajok: -
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: kis fehérsávospolka (*Neptis sappho*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén található erdőrészek esetében javasolt az erdőgazdálkodási tevékenységeket úgy folytatni, hogy a környezetükben elhelyezkedő természetvédelmi szempontból értékesebb, jelölő élőhelynek minősülő erdőrészek szempontjából veszélyeztető tényezőnek minősülő faktorok (elsősorban az idegenhonos inváziós fajok terjedése) csökkenthetők legyenek. Javasolt ezért a jelölő élőhelyek szomszédságában olyan pufferzóna létrehozása (ennek célszerű minimális szélessége 20 méterben adható meg), ahol az intenzíven terjedő tájidegen fás- és lágyszárú fajok visszaszorítása rendszeres, illetve ezekkel a fafajokkal felújítás sem történik. Ezen túlmenően a kezelési egység olyan erdőrészeiben (vagy az erdőrészek meghatározott részein), ahol a termőhelyi adottságok ezt lehetővé teszik, a felújítások során őshonos fafajú állományok kialakítására javasolt törekedni. A kezelési egység területén található vegyes (tájidegen-őshonos) állományokban az erdőgazdálkodási beavatkozások során szintén az idegenhonos fajok visszaszorítására, és természeteshez közelítő erdőszerkezet kialakítására javasolt törekedni. A kezelési egység területén szórványosan előforduló hagyásfák, és egyéb, a kultúrállományokban természetvédelmi értéket hordozó őshonos fafajok (pl. vadkörte, hársak, hazai nyarak, nyírek), melyek megőrzésére javasolt törekedni.

Az érintett erdőrészek jelenlegi fatípusai főként tájidegen akácok, jelentős a kocsányos és elegyes kocsányos tölgyesek aránya, sok a vörös tölgy és a fekete dió uralta állomány, kisebb arányban hazai nyárasok, nemesnyárasok, fenyvesek. A HNPI törekvése alapján a tájidegen faállományok aránya nem nőhet, törekedni kell a fafajcserére, a felújításokban az őshonos főfafajú állományok arányának növelésére.

Ezek a területeken a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése felel meg, illetve törekedni kell arra, hogy az egyéb keménylombos fafajok közül a hazai, termőhelyhonos fajokat alkalmazzák az elegyítésekben.

Érintkező (szomszédos) állományokra vonatkozó javaslatok: a szomszédos erdőrészek teljes talaj-előkészítéssel végzett erdőfelújításai során tuskóprizmák ne kerüljenek a kezelési egység határára, mivel azok az özönfajok új terjedési gócpontjait képezik, és fizikai akadályt is jelentenek a növényfajok terjedése előtt. A szomszédos erdőrészekben, vagy legalább az érintkező sávban (min. 20 m) el kell kerülni az intenzíven terjedő adventív fajok telepítését/felújítását.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- Erdők esetén a „VP4—12.2.1-16 – Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” VP felhívás.
- Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 – 2021.12.31.)
- Debrecen-Halápi erdőtervezési körzet erdőterve (érvényes: A következő erdőterv hatályba lépéséig.)
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.

b) Javasolt előírások:

- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. (E29) /megjegyzés: *mindenekelőtt az őshonos fafajú állományokkal szomszédos állományrészekben, minimálisan 20 méteres sáv szélességben.*/
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31) /Megjegyzés: *mindenekelőtt az őshonos fafajú állományokkal szomszédos állományrészekben, minimálisan 20 méteres sáv szélességben.*/
- Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása. (E54) /Megjegyzés: legalább őshonos fafajok, javasoltak a tájhonos fafajok: kocsányos tölgy (*Quercus robur*), vénic szil (*Ulmus laevis*), magyar kőris (*Fraxinus angustifolia subsp. pannonica*), mezei szil (*Ulmus minor*), mezei juhar (*Acer campestre*), ezüst hárs (*Tilia tomentosa*), kislevelű hárs (*Tilia cordata*), nagylevelű hárs (*Tilia platyphyllos*), tatárjuhar (*Acer tataricum*), közönséges nyír (*Betula pendula*), fehér nyár (*Populus alba*), szürke nyár (*Populus × canescens*)/
- Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal. (E55) /Megjegyzés: legalább őshonos fafajok, javasoltak a tájhonos fafajok: kocsányos tölgy (*Quercus robur*), vénic szil (*Ulmus laevis*), magyar kőris (*Fraxinus angustifolia subsp. pannonica*), mezei szil (*Ulmus minor*), mezei juhar (*Acer campestre*), ezüst hárs (*Tilia tomentosa*), kislevelű hárs (*Tilia cordata*), nagylevelű hárs (*Tilia platyphyllos*), tatárjuhar (*Acer tataricum*), közönséges nyír (*Betula pendula*), fehér nyár (*Populus alba*), szürke nyár (*Populus × canescens*)/
- A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. (E71)
- Szóró, szóó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Támogatott az idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítását szolgáló pályázatok megvalósítása.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének vagy az erdőterület csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található erdőrészek, mint inváziós terjedésre hajlamos fajok forrásai kockázatot jelentenek a környezetükben elhelyezkedő, természetvédelmi szempontból értékesebb, jelölő élőhelynek minősülő erdőrészek szempontjából. A javaslatok célja ezeknek a kockázatoknak a csökkentése, továbbá bizonyos esetekben a kezelési egység területén található állományok szerkezetátalakítása, illetve természetességük lehetőség szerinti növelése révén az őshonos fafajú állományok közötti összeköttetés javítása.

(a) Kezelési egység kódja: KE-4

(b) Kezelési egység meghatározása: ebbe az egységbe tartoznak a Natura 2000 területnek olyan nem őshonos faállományú erdőrészei, amelyek a jelölő erdei élőhelyekkel közvetlenül nem szomszédosak, azokra közvetlenül általában nem hatnak. Kívánatos ezeknek az erdőrészeknek is az őshonos fafajra való cseréje hosszútávon, általában a felújítások során, de itt kevésbé sürgető ennek megvalósítása. A kezelési javaslatok célja az erdőtömb egységének biztosítása a természetesség javításának lehetőségével. A Natura 2000 terület jelentős részét alkotják. Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott területek. Alapvetően nem védett erdőrészek. A fafajok szempontjából elmondható, hogy a kezelési egység nagy része akácos, vörös tölgyes, fekete diós, nemesnyaras, fenyves és egyéb tájidegen állomány. Korösszetételük változatos. A kezelési egység kiterjedése a teljes Natura 2000 területhez képes számottevő, 1465 ha. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelyei (Á-NÉR 2011 kódok szerint): ültetett akácosok (S1); nemesnyarasok (S2); egyéb tájidegen lombos erdők (S3); ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4);
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): vágásterületek (P8), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett erdőrészek: Debrecen 214H, 292E, 293H, 296A, 296B, 296C, 296F, 296I, 297D, 297F, 298D, 298E, 298G, 673A2, 707A, 708C1, 708D, , 08E1, Hajdúböszörmény 10A, 10B10C, 10D, 10E, 10G, 10H, 11B, 11C, 11D, 11E, 12A, 12B, 12C, 12D, 12E, 13A, 13B, 13C, 13D, 13E, 14A, 14B, 14D, 14E, 14F, 14G, 14H, 14I, 15F, 16A, 16B, 16C, 16F, 16G, 16H, 16I, 17A, 17C, 18A, 1A, 1E, 1F, 1G, 1H, 20A, 20B, 20C, 20E, 20G, 20H, 20J, 20K, 21C, 21D, 21E, 21F, 23D, 23E, 23F, 24A, 24B, 24C, 24D, 24E, 24F, 25A, 26A, 26C, 27A, 27B, 28B, 2D, 2E, 2F, 30G, 32E, 33C, 34F, 34I, 34J, 37A, 37B, 37C, 37D, 37E, 37F, 37G, 37J, 37L, 39A, 39D, 39E, 3D, 3E,

40C, 41A, 41B, 41D, 41E, 41F, 41G, 41J, 42A, 42B, 42C, 42D, 43C, 43D, 43E, 43H, 43I, 43J, 43K, 43L, 44A, 44B, 44G, 45A, 45B, 46D, 46E, 47A, 48A, 48B, 48C, 48D, 48E, 4B, 4C, 4E, 4F, 4H, 52A, 52B, 52C, 52D, 52F, 52G, 52H, 52I, 52J, 52K, 52M, 52N, 52O, 53A, 53B, 53D, 53G, 55A, 55B, 55C, 55D, 55E, 55F, 55G, 55H, 55I, 56A, 56D, 56E, 56F, 56G, 57A, 57C, 57D, 57E, 58B, 58C, 58E, 58F, 58H, 59A, 59B, 59C, 59D, 59E, 59F, 59G, 5A, 5B, 5C, 5D, 5F, 60A, 60C, 60E, 60F, 60G, 61A, 61B, 61C, 61D, 61E, 61F, 61G, 61I, 61J, 61K, 61L, 61M, 61N, 61O, 61P, 62B, 62C, 62D, 62F, 62G, 62H, 62I, 63A, 63B, 63C, 63D, 63E, 63F, 63G, 63H, 64A, 64B, 64C, 64D, 64E, 64F, 64G, 64I, 65A, 66A, 66B, 6A, 6C, 6D, 6G, 6H, 7A, 7C, 7D, 7F, 7G, 7H, 7I, 7J, 7K, 7L, 7M, 7N, 7O, 7P, 7Q, 7R, 7S, 7T, 7U, 7V, 7W, 7X, 7Y, 7Z, 8A, 8F, 8G, 8J, 8K, 8M, 9A, 9B, 9D, 9E, 9F, 9G, 9H, 9I, Hajdúhadház 19A, 31A, 31E, 31F, 31G, 31H, 32A, 32F, 32K, 32L, 33G, 34B, 34C, 34E, 36B, 36C, 36E, 37E, 37F, 37H, 37I, 37O, 39E, 39G, 41A, 41B, 41D, 41E, 41G, 41H, 41J, 42E, 42I, 42J, 42K, 43A, 43E, 43I, 45A, 71B, 71C, 71D, 71G, 71H

- Érintett közösségi jelentőségű fajok: -
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: - kis fehérsávospetke (*Neptis sappho*), szálkás pajzsika (*Dryopteris carthusiana*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén található erdőrészek esetében javasolt az erdőgazdálkodási tevékenységeket úgy folytatni, hogy minél kisebb teret kapjanak az intenzív terjedésre képes tájidegen fajok. Ezen túlmenően a kezelési egység olyan erdőrészeiben (vagy az erdőrészek meghatározott részein), ahol a termőhelyi adottságok ezt lehetővé teszik, a felújítások során őshonos fafajú állományok kialakítására javasolt törekedni.

Az érintett erdőrészek jelenlegi fatípusai főként tájidegen akácok, jelentős a kocsányos és elegyes kocsányos tölgyesek aránya, sok a vörös tölgy és a fekete dió uralta állomány, kisebb arányban hazai nyárasok, nemesnyárasok, fenyvesek. A HNPI törekvése alapján a tájidegen faállományok aránya nem nöhet, törekedni kell a fafajcserére, a felújításokban az őshonos fafajú állományok arányának növelésére.

Ezek a területeken a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése felel meg, illetve törekedni kell arra, hogy az egyéb keménylombos fafajok közül a hazai, termőhelyhonos fajokat alkalmazzák az elegyítésekben.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- Erdők esetén a „VP4—12.2.1-16 – Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” VP felhívás.
- Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 – 2021.12.31.)
- Debrecen-Halápi erdőtervezési körzet erdőterve (érvényes: A következő erdőterv hatályba lépéséig.)
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.

- Védett természeti területen a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)
- Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása. (E54) /Megjegyzés: Őshonos fafajok, de javasolt a tájhozos felújítás: kocsányos tölgy (*Quercus robur*), vénic szil (*Ulmus laevis*), magyar kőris (*Fraxinus angustifolia subsp. pannonica*), mezei szil (*Ulmus minor*), mezei juhar (*Acer campestre*), ezüst hárs (*Tilia tomentosa*), kislevelű hárs (*Tilia cordata*), nagylevelű hárs (*Tilia platyphyllos*), tatárjuhar (*Acer tataricum*), közönséges nyír (*Betula pendula*), fehér nyár (*Populus alba*), szürke nyár (*Populus × canescens*)
- A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. (E71)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A szerkezetátalakításra vonatkozó javaslat élőhelyrekonstrukciónak minősül.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan gazdálkodáshoz nem köthető javaslat nem merül fel.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található erdőrészeknek elhelyezkedésük miatt csekélyebb befolyásuk van a jelölő élőhelyek és fajok állapotára a Natura 2000 területen belül. Termőhelyi viszonyaikat tekintve gyakran kedvezőtlenebb adottságúak a jelölő élőhelyek helyreállítására. Ugyanakkor, mint inváziós terjedésre hajlamos fajok forrásai bizonyos kockázatot jelentenek. A javaslatok célja ezeknek a kockázatoknak a csökkentése, továbbá bizonyos esetekben, ahol lehetőség nyílik rá, a kezelési egység területén található állományok szerkezetátalakítása. A kezelési egység területén szórványosan előfordulnak elszórtan idős kocsányos tölgy hagyásfák, és egyéb, a kultúrállományokban természetvédelmi értéket hordozó őshonos fafajok (pl. vadkörte, hársak, hazai nyarak, nyírek), melyek megőrzésére javasolt törekedni.

(a) Kezelési egység kódja: KE-5

(b) Kezelési egység meghatározása: ebbe az egységbe tartoznak a Natura 2000 területnek olyan nem őshonos faállományú erdőrészei, amelyek védett területen találhatóak. Ezek felújítása a jelenlegi előírások szerint alapvetően őshonos faállománnyal történhet, így a jövőben elméletileg biztosított a jelölő élőhelyek védőzónájának kialakíthatósága is. Részben a jelölő erdei élőhelyekkel közvetlenül szomszédosak. A Natura 2000 terület jelentős részét alkotják. Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott területek. A meghatározás jellege miatt védett erdőrészek tartoznak ide. A fafajok szempontjából elmondható, hogy a kezelési egység nagy része akácos, vörös tölgyes, nemesnyaras, feketediós, kevés fenyves és

lombos állományok. Korösszetételük változatos. A kezelési egység kiterjedése a teljes Natura 2000 területhez képes számottevő, 687 ha. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelyei (Á-NÉR 2011 kódok szerint): ültetett akácosok (S1); nemesnyárasok (S2); egyéb tájidegen lombos erdők (S3); ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4);
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelyek (Á-NÉR 2011 kódok szerint): vágásterületek (P8), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett védett erdőrészek: Debrecen 201H, 201J, 201K, 202G, 203C, 203F, 203G, 203H, 203I, 203J, 203K, 203L, 203M, 204C, 204E, 204F, 204G, 205A, 205C, 205D, 205F, 206B, 206C, 206D, 206E, 206F, 206G, 206H, 206I, 206J, 207A, 207B, 207D, 207E, 207F, 207H, 207I, 207J, 207K, 208A, 208C, 208D, 208E, 208I, 208J, 208M, 208O, 208R, 209A, 209C, 209D, 209E, 209G, 209H, 209L, 210A, 210B, 210C, 210F, 212A, 212B, 212C, 212D, 212F, 212G, 212H, 213A, 213B, 213C, 213D, 213E, 213F, 214A, 214C, 216C, 216E, 216H, 218A, 218F, 218I, 219H, 221B, 221G, 222G, 223F, 224C, 224D, 224E, 225A, 225B, 225C, 225D, 225F, 225I, 225J, 225L, 225M, 226A, 226B, 226E, 227A, 227B, 228A, 228B, 228C, 229A, 229B, 229C, 229M, 229N, 229S, 231A, 231C, 231F, 231H, 231I, 231K, 231N, 232C, 233C, 233D, 233F, 234B, 234C, 234F, 235H, 236C, 236H, 236I, 236J, 237E, 237G, 237M, 237O, 237P, 238A, 238E, 238G, 238I, 239A, 239B, 239C, 239D, 239G, 240A, 241C, 241F, 242A, 242D, 242E, 243D, 244E, 245C, 245F, 245G, 245H, 245I, 245J, 245L, 245M, 245O, 245Q, 246D, 246H, 246K, 247A, 247C, 248C, 248D, 248E, 248F, 248G, 248H, 248J, 249C, 250C, 250G, 236K (részben KE-1), 205E (részben KE-2)
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: -
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -- ligeti csillagvirág (*Scilla vindobonensis*), kis fehérsávospaprika (*Neptis sappho*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység erdőrészeiben a felújítások során őshonos fafajú állományok kialakítását kell előtérbe helyezni, kiemelt szempont a szerkezet-átalakítás.

A kezelési egység területén található erdőrészek esetében javasolt az erdőgazdálkodási tevékenységeket úgy folytatni, hogy minél kisebb teret kapjanak az intenzív terjedésre képes tájidegen fajok, illetve a szomszédos őshonos fafajú, esetlegesen jelölő élőhelyet tartalmazó erdőrészeket ne veszélyeztesse.

Az érintett erdőrészek jelenlegi fatípusai főként tájidegen akácosok, jelentős a kocsányos és elegyes kocsányos tölgyesek aránya, sok a vörös tölgy és a fekete dió uralta állomány, kisebb arányban hazai nyárasok, nemesnyárasok, fenyvesek. A HNPI törekvése alapján a tájidegen faállományok aránya nem nőhet, törekedni kell a fafajcserére, a felújításokban az őshonos főfafajú állományok arányának növelésére.

Ezeken a területeken a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának

csökkentése felel meg, illetve törekedni kell arra, hogy az egyéb keménylombos fafajok közül a hazai, termőhelyhonos fajokat alkalmazzák az elegyítésekben.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 – 2021.12.31.)
- Debrecen-Halápi erdőtervezési körzet erdőterve (érvényes: A következő erdőterv hatályba lépéséig.)
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.
- Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)
- Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása. (E54) /Megjegyzés: Törvényileg előírtan itt csak őshonos fafajokkal./
- A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. (E71)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A szerkezetátalakításra vonatkozó javaslat élőhelyrekonstrukciónak minősül.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan gazdálkodáshoz nem köthető javaslat nem merül fel.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található erdőrészeket a védett területekre vonatkozó szabályozás miatt alapvetően őshonos faállománnyal kell felújítani.

(a) Kezelési egység kódja: KE-6

(b) Kezelési egység meghatározása: ebbe a kezelési egységbe tartoznak a Debrecen városias belterületébe beolvadó hajdani erdőterületek, így az átalakított parkerdő jellegű részek, a Debreceni Köztemető, a Debreceni Botanikus kert, illetve erdei kemping területe. A hajdani erdőterület lényegileg átalakult, az erdei élőhelyeknek csak maradványai vannak meg, leginkább az idős tölgyek, vagy azok változatos záródással megmaradt állományai, csoportjai formájában. Jelenlegi állapotukban is jelentős élőhelyei több fontos fajnak, így pl. a jelölő

nagy höscincérnek. Kiterjedése a Natura 2000 terület összterületén belül kisebb súlyú, 100 ha. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelyei (Á-NÉR 2011 kódok szerint): parkok, kastélyparkok, arborétumok és temetők az egykori vegetáció maradványaival vagy regenerálódásával (P6), kertvárosok, szabadidős létesítmények (U2)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: szoprán törpedenevér (*Pipistrellus pygmaeus*), korai denevér (*Nyctalus noctula*), tölgyfa-díszbogár (*Eurythyrea quercus*), szalagos díszbogár (*Coraebus fasciatus*), fűzfapattanó (*Elater ferrugineus*), pompás virágbogár (*Protaetia aeruginosa*), laposorrú ormányos (*Gasterocercus depressirostris*), párducfoltos hangyaleső (*Dendroleon pantherinus*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatokat nem teszünk.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.
- Debreceni helyi jelentőségű védett természeti területeken továbbá figyelemmel kell lenni a Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 24/2006. (VIII. 14.) rendelet előírásaira.

b) Javasolt előírások:

- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós javaslatokat nem teszünk.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A fásított területek arányának csökkenése nem javasolt, az idős tölgyek megtartása a lehetséges leghosszabb ideig javasolt (a baleset- és vagyonvédelmi szempontok figyelembe vételével).

a) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatok:

Hagyományos értelemben vett erdőtelepítés nem jellemző, de fásítás esetén az őshonos és tájhozonyos fajok alkalmazása javasolt.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

Az átalakított hajdani erdőterületek részben még pufferzónái a megmaradt erdőtömbnek, részben egyes fajoknak (pl. nagy hörcsincér (*Cerambyx cerdo*)) élőhelyet biztosítanak. A javaslatok így elsősorban ennek a fajnak az érdekeit szolgálják.

(a) Kezelési egység kódja: KE-7

(b) Kezelési egység meghatározása:

Ide tartoznak a terület apróbb, általában jellegtelen gyepfoltjai, visszagyepesedett területei. Magas természetességű gyepeket a területen nem találni, leginkább jellegtelen száraz (esetleg mezofil), többször idegenhonos inváziós fajokkal benövődő gyepek fordulnak elő. Kiterjedése a Natura 2000 terület összterületén belül csekély, 15 ha. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelyei (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelyek (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Nem őshonos fafajok spontán állományai (S6)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: -
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatokat nem teszünk.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.
- Védett természeti területen a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22).
- Idegenhonos inváziós fás szárúak mechanikus irtása. (GY26).

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A gyepterületek fenntartására a jogszabálynak (Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend.) való megfelelés miatt van szükség. A gyepeken közösségi jelentőségű érték ismereteink szerint nem fordul elő, viszont fontos élőhelyei a terület gyíkjainak és számos madárfajnak

(a) Kezelési egység kódja: KE-8

(b) Kezelési egység meghatározása: ebbe a kezelési egységbe tartoznak a szántók és ugarok. Összes kiterjedésük kevésbé jelentős. Egy részük szerepel az Erdőállomány Adattárban, mint vadföld. Egy jelentős, régóta létező összefüggő szántóterület van az erdőtömb belsejében (az ún. Nagy-Tormás), ezen kívül néhány apróbb, elszórtan elhelyezkedő, mozaikos szántó van jelen, részben vadföldként. Kiterjedése a Natura 2000 terület összterületén belül kisebb súlyú, 129 ha.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelyei (Á-NÉR 2011 kódok szerint): egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: -
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatokat nem teszünk.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű Kötelezően betartandó előírások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nem vonatkoznak.

b) Javasolt előírások:

- A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegély elhagyása, a táblaszegélyben szükség esetén mechanikai gyomirtás végzése. (SZ14).
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett. (SZ19).
- Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen. (SZ24).
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni. (SZ37).

- Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása. (SZ52).
- Mezőgazdasági földterület első erdősítése, őshonos fafajokkal, támogatható. (SZ56).
- Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása, őshonos fafajokkal, támogatható. (SZ57).
- Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék nem alkalmazható, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők. (SZ67).

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós javaslat az erdőtömb belsejében lévő, hajdanán erdővel borított szántók őshonos faállománnyal való erdősítésének támogatása. Elsősorban a kocsányos tölgyre alapozott erdőtelepítés javasolt, nedvesebb területeken a keményfás ligeterdőkre jellemző magyar kőrissel és szilfajokkal kiegészítve. Szárazabb részeken a hazai nyarak, mezei juhar és ezüsthárs elegyítése is javasolható.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés javasolható, alapvetően őshonos fafajokkal.

(i) Kezelési javaslatok indoklása:

A szántóföldi technológiákra (tápanyag utánpótlás, kemikáliák) vonatkozó előírás-javaslatok a határos természetes élőhelyek ökológiai állapotának megőrzését szolgálják. Az erdőt tagoló fátlan tisztások ugyan növelhetik az élőhelyek változatosságát, de szántóként való hasznosításuk helyett általában kedvezőbb azok megfelelő erdősítése.

(a) Kezelési egység kódja: KE-9

(b) Kezelési egység meghatározása: ide az olyan antropogén területek tartoznak, amelyek mesterséges eredetűek, az erdei élőhelyektől alapvetően különböznek, az erdőtömb egységét általában megbontják. A Natura 2000 területnek megfelelő kezelés gyakran nem vagy alig értelmezhető. Elsősorban utak, vezetékpászták (esetlegesen szántóként művelve), tanyák és erdészházak udvarokkal, felhagyott tanyák, mezőgazdasági üzemek, turisztikai és infrastrukturális létesítmények, beépített területek tartoznak ide. Az alapvető elvárás, hogy a lehetséges legkisebb zavarást jelentsék az erdőtömbre, illetve ne segítsék az idegenhonos inváziós fajok terjedését. Kiterjedése a Natura 2000 terület összterületén belül kisebb súlyú, 115 ha. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelyei (Á-NÉR 2011 kódok szerint): taposott gyomnövényzet es ruderalis iszapnövényzet (OG), egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), fiatal parlag es ugar (T10), kertvárosok, szabadidős létesítmények (U2), telephelyek, roncsterületek es hulladéklerakók (U4), tanyák, családi gazdaságok (U10), út- és vasúthálózat (U11),

- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelyek (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állományok (P2c), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6), kiskertek (T9), kertvárosok, szabadidős létesítmények (U2)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: -
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatokat nem teszünk.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- Védett természeti területen fekvő területek esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása. (GY26)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása. (GY107)
- Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor. (GY108)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a funkciójukat elvesztett, felhagyott területek élőhely-rekonstrukciója.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

(h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés, fásítás javasolt, élőhely-rekonstrukciós céllal, őshonos fafajokkal.

(i) Kezelési javaslatok indoklása:

A Natura 2000 terület értékes élőhelyeit és fajait érő káros hatások csökkentése és kizárása fontos feladat. A kezelési egység ilyen jellegű potenciális és aktuális hatásait (pl. gyomosodás, idegenhonos inváziós fajok terjesztése) a javasolt intézkedésekkel lehet csökkenteni.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1. fejezetben, az kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja. Az élőhelyrekonstrukciós javaslatok összefoglalóan a következők:

KE-1 kezelési egység: alapvető elvárás a kezelési egységbe tartozó (jelölő) erdei élőhelytípusok fenntartása, állapotuk és természetességük javítása. Ennek alapját az

idegenhonos inváziós fajok visszaszorítása, és a természetközeli felújítási módok kidolgozása és megvalósítása, a természetes felújulás feltételeinek biztosítása adja, az esetleges vízmegtartás elősegítésével. Ezek az erdőgazdálkodás gazdasági szempontjaival rövidtávon jellemzően nehezen összeegyeztethetőek, ezért mindenképpen támogatandók az ilyen célokat szolgáló pályázatok.

KE-3 kezelési egység: támogatott az idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítását szolgáló pályázatok megvalósítása.

KE-4 kezelési egység: a szerkezetátalakításra vonatkozó javaslat élőhelyrekonstrukciónak minősül.

KE-5 kezelési egység: a szerkezetátalakításra vonatkozó javaslat élőhelyrekonstrukciónak minősül.

KE-8 kezelési egység: élőhelyrekonstrukciós javaslat az erdőtömb belsejében lévő, hajdanán erdővel borított szántók őshonos faállománnyal való erdősítésének támogatása.

KE-9 kezelési egység: javasolt a funkciójukat elvesztett, felhagyott területek élőhelyrekonstrukciója.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme egyrészt az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján. Ennek összefoglalását az alábbiakban adjuk meg:

KE-1: magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nyugati pizsedenevér (*Barbastella barbastellus*)

KE-2: magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nyugati pizsedenevér (*Barbastella barbastellus*)

KE-6: nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*).

Ezeken kívül javasoltak specifikus fajvédelmi intézkedések az erősen csökkenő egyedszámú magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*) esetében:

- Ex situ módszerekkel történő egyedszámnövelés.
- Állományok előfordulási helyein az élőhelyeinek speciális kezelése (cserjeirtás, szukcessziós folyamatok befolyásolása, vadvédelem).

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a területen monitorozás zajlik:

- R5x5_105 kódszámú 5x5 km-es négyzet élőhelytérképezése 10 évente (Debreceni Nagyerdő egy része). A területen 2009-ben és 2019-ben megtörtént az élőhelytérképezés.
- magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*) állományok monitorozása.

A tervezés alapját jelentő 1:10.000 léptékű élőhelytérképezés, illetve a jelölő fajokra vonatkozó botanikai és zoológiai felmérés 2016-ban készült el a teljes területre nézve. A

további kutatás és monitorozás tekintetében a 2016-os felmérés eredményeit célszerű alapállapotnak tekinteni.

A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelytípusok kiterjedésének és természetességének, valamint a jelölő fajok állományának nyomon követése.

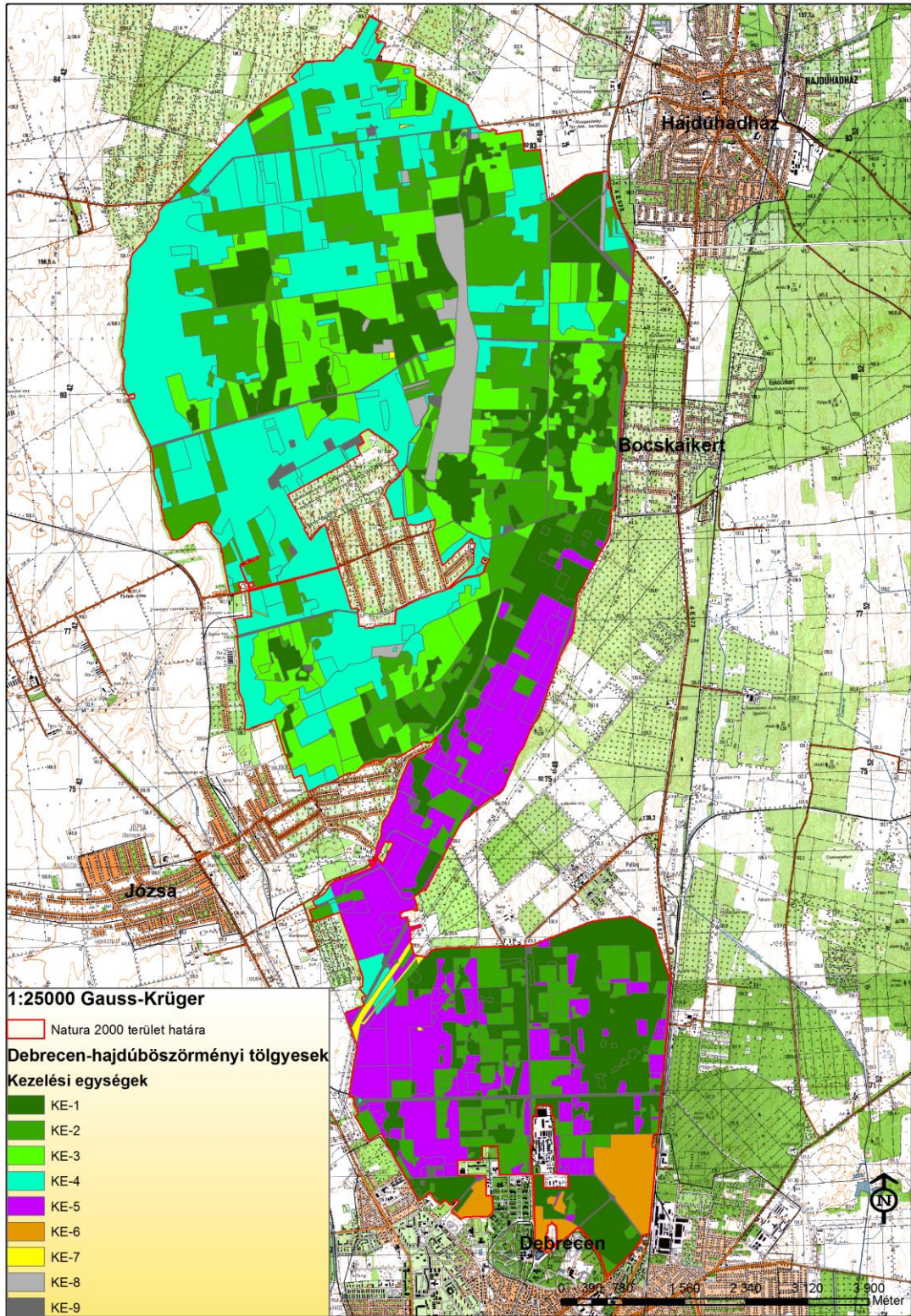
A jelölő élőhelytípusok monitorozására javasolt legalább 10 évente az NBmR protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzése. Az élőhelyek ennél ritkábban végzett monitorozása vélhetőleg nem ad megfelelő lehetőséget az esetlegesen beinduló negatív folyamatok megváltoztatását célzó idejében történő beavatkozásra. Javasolt a jelölő élőhelyek (91I0* - Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*), 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)) állományainak változását is néhány mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű erdőkre vonatkozó módszertan.

A jelölő magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*) állományát szükséges monitorozni az ismert állományok teljes bejárásával és teljes egyedszámbecsléssel, legalább 5 évente (NBmR módszertan szerint 3 évente zajlik a felmérés).

A jelölő ízeltlábúak [díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)] állományai NBmR módszertan segítségével monitorozhatók, 10 évente.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése.

A tervezési terület kezelési egységei. 2017.04.06.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek (HUHN20033) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A tervezési terület egy része (1086,76% ha) az országos jelentőségű Debrecen Nagyerdő Természetvédelmi Terület része, mely területrésze a 4130/2007. (XII.27.) számú KvVM rendeletben foglaltak határoznak meg további szabályokat.

A tervezési területen található több helyi jelentőségű védett természeti terület (debreceni Nagyerdő városi belterülete, Monostori- és Szentgyörgyi-erdő, Debreceni Egyetem Botanikus kertje, Hajdúböszörményi-tölgyesek, Hajdúböszörményi gyertyános-tölgyes erdőrésztlet, Hajdúböszörményi gyöngyvirágos-tölgyes, Hajdúhadházi Csere-erdei kocsányos tölgyes).

Ezen túl a terület az országos ökológiai hálózat magterület és pufferterület övezetének része (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési terület jelentős része (63,67%) a Magyar Állam tulajdonában. A terület többi része közösségi tulajdonban, illetve magántulajdonban található.

A tervezési terület Debrecen város belterületével határos vagy maga is oda tartozik, nagyvárosi jellegzetességekkel.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Bevezetés

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a 2015-2018 között folyamatosan megjelentetett pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végéhez közeledve – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. évre egy átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti évben várhatóan a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2022-től

indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termesztvedelem.hu/user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetők el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előíráscsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár, biotikus károsítók) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen elérhető támogatások rövid ismertetése

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek különleges jelentőségű természet-megőrzési terület Debrecen, Hajdúböszörmény és Hajdúhadház közigazgatási területeket érintve több fizikai blokkban

található. Az érintett fizikai blokkok területnagyságának - a terület jellegéből adódóan – igen kicsi, csupán mintegy 2,44 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető. Ugyanakkor a támogatható területeknek a jelentős része már a Natura 2000 terület határain kívülre esik.

Az azonosítók évenként változnak, így a táblázat csak tájékoztató jellegű. A Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer (MePAR) legfrissebb adatai a <https://www.mepar.hu/> honlapon érhetők el.

MEPAR Blokkazonosító	Teljes terület (ha)	Támogatható terület (ha)	KAT
LWRM1-3-11	0,80	0,35	0
L825J-Q-11	4,46	4,46	0
LHF11-Q-11	44,36	0,00	0
L2YRE-Y-11*	10,48	0,00	0
L04E1-9-11	321,64	0,00	0
L0CM1-Q-11	149,24	0,00	0
L1DYJ-N-11	78,63	0,00	0
L1H CJ-5-11	69,29	0,00	0
L20YJ-9-11	54,72	0,00	0
L2DU1-2-11	140,88	0,00	0
L2DYJ-P-11*	36,29	0,00	0
L3F5J-Y-11	31,61	0,00	0
L3WCJ-M-11	33,48	0,00	0
L40YJ-C-11	49,69	0,00	0
L43CJ-U-11	81,84	1,57	0
L46YJ-K-11	32,00	0,00	0
L485J-T-11	92,30	0,00	0
L4DYJ-R-11	91,74	0,00	0
L4JKJ-H-11	54,06	0,00	0
L4KRJ-Q-11	38,48	0,00	0
L4LYJ-Y-11	87,48	0,00	0
L53CJ-V-11	99,84	0,00	0
L55RJ-C-11	92,35	0,00	0
L5H CJ-9-11	37,54	0,00	0
L5LYJ-1-11	55,24	0,00	0
L5N5E-5-11	3,72	0,00	0
L5RRJ-Y-11	42,22	0,00	0
L5WCJ-P-11	102,14	0,00	0
L63CJ-W-11	62,57	5,23	0
L6DYJ-U-11	64,21	0,00	0
L685J-V-11	68,10	0,00	0
L6CRJ-L-11	74,78	5,54	-
L6JKJ-K-11	74,80	0,00	0
L6N5J-9-11	83,22	0,00	0
L6QKJ-R-11*	158,86	0,00	0
L6RRE-W-11	116,64	0,00	-
L6WCJ-Q-11	17,88	0,00	0
L70YJ-F-11	23,29	5,75	0
L79CJ-5-11	51,53	0,00	0
L7TYJ-9-11*	43,33	1,53	0
L85RJ-F-11	85,84	0,00	0
L8971-J-11	94,74	0,00	0
L90U1-V-11	94,91	1,57	0
L90YJ-J-11	20,36	0,00	0
L9H71-R-11	117,91	1,34	0
L9JE1-1-11	97,83	0,44	0
L9PCJ-M-11*	103,31	0,00	0
L9RRJ-4-11	56,41	0,00	0
L9V11-X-11	183,21	0,00	0
L9WCJ-U-11	59,67	0,00	0
L9XKJ-3-11	84,81	0,00	0

LA6U1-4-11	101,33	1,81	0
LAKRJ-X-11*	53,83	0,00	0
LAV5J-M-11	4,14	0,00	0
LC3CJ-3-11*	42,45	0,00	0
LC4KJ-A-11	103,37	0,00	0
LDLYJ-8-11	47,50	0,00	0
LD25J-V-11	31,60	0,00	0
LDKRJ-1-11	46,04	0,00	0
LE25J-W-11	37,59	37,40	0
LE3CJ-5-11	54,94	54,66	0
LEWCJ-Y-11	9,21	0,00	0
LEYRJ-F-11	4,86	4,82	0
LF211-9-11*	107,45	0,67	0
LF371-J-11*	56,92	2,42	0
LF4E1-R-11	102,48	0,00	0
LFN5J-K-11	4,10	4,10	0
LHAE1-1-11*	2,30	0,00	0
LHCM1-8-11*	1,02	0,00	0
LJ0U1-4-11	38,99	0,00	0
LJF11-R-11*	3,78	0,00	0
LKDYJ-7-11*	2,72	2,59	0
LLAKJ-R-11	14,71	0,00	0
LLCRJ-1-11	26,08	0,00	0
LLV5E-T-11	128,03	0,00	0
LLWCE-2-11	54,41	0,00	0
LMYM1-1-11	18,76	0,00	0
LM9CJ-K-11	100,57	0,00	0
LMAKJ-T-11	35,74	0,00	0
LMF5J-J-11	59,48	0,00	0
LMHCJ-R-11	38,56	0,00	0
LMJKJ-1-11	53,27	0,00	0
LMN5J-Q-11	67,52	0,00	0
LMPCJ-Y-11	93,16	0,00	0
LMQKJ-7-11	34,36	0,00	0
LN0U1-8-11*	17,18	0,00	0
LW0U1-H-11	80,25	0,00	0
LW211-Q-11	22,41	0,00	0
LW371-Y-11*	30,10	0,00	0
LXJE1-N-11*	4,87	0,00	0
LXP71-M-11*	4,74	2,93	0
LXLU1-5-11*	102,20	0,00	0
LXN11-D-11	3,87	0,00	0
LXQE1-V-11	8,44	0,00	0
LY211-T-11	60,48	0,00	0
LY5M1-J-11*	1,17	0,00	0
LXH71-E-11*	6,36	0,00	0

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi, élőhelykezeléssel összefüggő agrártámogatási források érhetőek el:

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS):

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008. (IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza.

2015-től önállóan nem, csak a zöldítés támogatással együtt igényelhető.

Zöldítés támogatás:

A zöldítés keretében elnyert támogatási összeget kifejezetten az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra kell fordítani. Elsődleges célja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők egyre nagyobb mértékben járuljanak hozzá a mezőgazdaság alapját is képező környezet és természeti erőforrások megőrzéséhez.

A zöldítés három különböző gyakorlat összessége: állandó gyepterületek fenntartása; terménydiverzifikáció (azaz a növénytermesztés diverzifikálása, változatosabbá tétele), illetve az ökológiai jelentőségű területek kijelölése (EFA). A zöldítés három gyakorlata nem minden esetben különül el egymástól.

Fontos, hogy a zöldítés támogatást csak az egységes területalapú (SAPS) támogatással érintett területek után lehet igényelni.

Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (VP-4-10.1.1-15 és VP-4-10.1.1-16.) :

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázat szabályozza. A támogatás fő céljai a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Kiemelten kívánja továbbá támogatni a biodiverzitás megőrzését a természetes életkörülményeik között (a gazdaságban), a természet, a víz, és a talaj védelmét a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakításával, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat kialakításával.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések:

A Natura hálózat gyeppel hasznosított területeire a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól értelmében speciális földhasználati előírások vonatkoznak, melyek betartása többletköltséget, illetve bevételkiesést jelentenek a gazdálkodók számára. A Vidékfejlesztési Program keretében pályázható „VP4-12.1.1-16. - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” kompenzációs támogatás ezeknek a többletköltségeknek, valamint kieső bevételeknek az ellentételezésére szolgál.

Ehhez hasonlóan létezik a Vidékfejlesztési program keretében erdős területekre vonatkozó „VP4-12.2.1-16 - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” támogatás is. A Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott, magánjogi tulajdonban lévő Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz a felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezésére az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente, változó összegű kompenzációs támogatás igényelhető.

Erdő-környezetvédelmi kifizetések:

A Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett „VP4-15.1.1-17 - Erdő-környezetvédelmi kifizetések” pályázat célja a tudatos erdő-környezetvédelmi gazdálkodási módok elterjesztése, a fafajok adaptációs készségének növelése, az egyes területeken az erdőtípus, fafaj-összetétel, illetve gazdálkodási mód megváltoztatása. A kiírás alapján kizárólag magánjogi erdőgazdálkodó és települési önkormányzat kaphat támogatást a jogerős erdőtervvel rendelkező, Országos Erdőállomány Adattárban szereplő erdőrésztben történő örökös erdőgazdálkodásra, erdőállományok kézimunka igényes ápolására, illetve természetkimélő

anyagmozgatásra.

VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

A felhívás célja a fásítások, mezővédő erdősávok rendszerének kialakítása, fás legelők területének növelése a jelenlegi erdőzónában és az alföldi erdőssztyepp területeken, hozzájárulva a mezőgazdasági és az állattenyésztési termelékenység növeléséhez.

VP5-8.1.1-16 Erdősítés támogatása

Célja a klímaváltozás hatásainak csökkentése, a szél és vízerózió elleni védekezés, valamint a faanyag, mint környezetbarát nyersanyag és megújuló energiaforrás iránti növekvő igény kielégítése érdekében az erdőterület növelésének támogatása.

VP5-8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

A felhívás a meglévő erdő természetességi állapotához képest magasabb természetességi állapotú, vagy a sarjeredetű állomány helyett magasabb ökológiai értékű, legalább azonos természetességű, nem sarj eredetű állomány létrehozását kívánja előmozdítani.

VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése

A felhívás célja a klíma rezisztens fajok biztosítása, fajokunk evolúciós potenciáljának fenntartása a genetikai változatosság megőrzése a fajok alkalmazkodóképességének érdekében.

VP4-15.2.1.2.-17 Erdészeti, genetikai erőforrások fejlesztése

A felhívás célja a magyarországi erdészeti fajok genetikai erőforrásainak megőrzésével a meglévő genetikai változatosságot, mint az alkalmazkodóképesség alapját és fajokunk evolúciós potenciálját hosszútávon megvédje és fenntartsa.

VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése

Az erdőgazdálkodás biztonsága érdekében szükséges fokozott figyelmet fordítani az erdőtüzek kialakulásának megelőzésére – a pályázati felhívás ehhez biztosít megfelelő támogatást.

VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása

A támogatás célja az erdőtüzek vagy egyéb természeti katasztrófák – az éghajlatváltozással összefüggő eseményeket is beleértve és a katasztrófaesemények által károsított erdőgazdálkodási potenciál helyreállítása.

VP5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálót szolgáló tevékenységek

A felhívás célja az erdők gazdasági értékének növelése olyan erdészeti beavatkozásokkal, amelyek által az erdők nagyobb mértékben képesek ellátni gazdasági értékteremtő funkciójukat.

Ide kell érteni azokat a beavatkozásokat is, amelyek hatásai nem azonnal, hanem a jövőben várható fahasználatok során tapasztalhatók.

VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése

A felhívás célja, hogy a magyar erdők közjavainak ingyenes elérhetőségének lehetősége

jelentősen bővüljön.

VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

A felhívás célja az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához és a természetközeli erdőgazdálkodási módok elterjedéséhez szükséges eszközök és géppark kialakításának ösztönzése, valamint az erdei termékek és melléktermékek gazdasági hasznosításához szükséges elsődleges feldolgozást szolgáló gépek és berendezések biztosítása, beleértve a lokális megújuló energiarendszer kiszolgálást, faipari feldolgozás előkészítését szolgáló gépeket, technológiát is.

A „VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 15) és VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 18)” pályázat célja egyrészt a konvencionális területek ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése, másrészt az ökológiai művelésbe vont területeken a gazdálkodási mód fenntartása, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázat szabályozza.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások:

A Vidékfejlesztési Program keretében a „VP4-4.4.1-16. - Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások” pályázat alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyepterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés, azonban egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés nincs hatályban.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak, egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek. A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további jelentős korrekcióra szoruló hiányossága, hogy nem ösztönzi a természetvédelmi szempontból fontos gazdálkodói beavatkozásokat a nem hasznosított mezőgazdasági területeken. Egyúttal nem is teszi érdekeltté a gazdálkodót abban, hogy azok a nem hasznosított mezőgazdasági területek, amelyek éppen a hasznosítás hiánya miatt őriznek értékes közösségi jelentőségű élőhelytípusokat, fajokat - megfelelő (vagy jobb illetve nagyobb) állapotban és kiterjedésben fennmaradjanak.

Mivel ezek a területek rendszerint nem támogatható területekről, így a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepterületek gazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás

lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

Az erdőterületek vonatkozásában a jelenlegi természetvédelmi szempontokat elősegítő támogatási rendszer szinte kizárólag magánerdőgazdálkodók számára elérhető. Támogatás igénybevételére nem jogosult önkormányzat, költségvetési szerv, valamint az a gazdálkodó szervezet, amelyben a Magyar Állam tulajdoni hányada eléri vagy meghaladja az 50%-ot.. Szükséges lenne ezért olyan támogatási formákat és konstrukciókat kidolgozni és alkalmazni, amelyek állami erdőkben is lehetővé tesznek bizonyos – erdőgazdálkodási, továbbá nem is okvetlenül az erdőgazdálkodás szűken vett körén belül értelmezhető, de erdőterületen történő – beavatkozásokat.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is. A problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene venni a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni, az inváziós fajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatban folyamatban van egy, *”A Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás egységes eszközrendszerének kialakítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén”* (pályázati azonosító KEHOP-4.1.0-15-2016-00012) elnevezésű Környezet és Energetikai Hatékonyság Operatív Program keretében megvalósuló pályázat, melynek fő célkitűzése a Natura 2000 területek bemutatása, megismertetése, a Natura 2000 területek társadalmi elfogadottságának növelése. A fejlesztés keretében négy fő tevékenység megvalósításával kívánjuk elérni a Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás eszközrendszerének fejlesztését: mobil kiállítási anyag összeállítása; a HNPI egyes tanösvényeinek, bemutató területeinek, belépési pontjainak interaktív bemutatási elemekkel történő fejlesztése; a HNPI bemutatóhelyeinek interaktív bemutatási elemekkel történő fejlesztése; kommunikációs eszközök fejlesztése.

Kedvezményezett neve: Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság. A projekt tervezett befejezési dátuma: 2020. december 31. A szerződött támogatás összege: 554.834.623 Ft.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Kifejtve a 3.4.2. pont alatti táblázatban, összevontan a kommunikáció címzettjeivel.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Felhasznált kommunikációs eszközök:	Kommunikáció címzettjei:	Időpont, helyszín	Egyéb információ
Egyeztető fórum	<ul style="list-style-type: none"> • gazdálkodók • a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyongazdálkodói • a Natura 2000 területen illetékes vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok • egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság 	2017.04.25. (Debrecen)	Részvevők száma: 12
Önkormányzati közzététel	<ul style="list-style-type: none"> • gazdálkodók • a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyongazdálkodói e) a Natura 2000 területen illetékes vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok • egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság 	2017.04.13-05.05. (Debrecen, Hajdúböszörmény, Hajdúhadház)	Kifüggesztés darabszáma: 3
Honlap	<ul style="list-style-type: none"> • gazdálkodók • a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyongazdálkodói • a Natura 2000 területen illetékes vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok • egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság 	2017.04.12-től meghatározott ideig letölthető volt	http://www.e-misszio.hu/n2
Érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	<ul style="list-style-type: none"> • a Natura 2000 területen illetékes vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok 	2017.04.12-21. között	Kiküldött értesítések darabszáma: 112 levél + 176 e-mail

A kommunikáció szervezése, lebonyolítása, tartalma:

1. Az egyeztető fórum időpontjának és helyszínének egyeztetése megtörtént az érintett szakmai tervezőkkel, természetvédelmi őrkkel és a tájegységvezetővel, valamint a fórum helyszínének otthont adó Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Hajdúság-Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájegység irodájával (2017. április).
2. A fenntartási terv letölthetővé vált és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a kommunikációban résztvevő E-misszió Egyesület honlapján (2017.04.12).
3. Az érintett önkormányzatok (Debrecen, Hajdúböszörmény, Hajdúhadház) 2017.04.13. - 05.05. között 10 napra kifüggesztették a fenntartási tervet.
4. Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról, a tervek véleményezhetőségéről, a véleményezés módjairól és határidejéről postai levélben (és/vagy e-mailben) értesítésre került. Az értesítő levelek célcsoportok szerinti egyedi összeállítással kerültek kiküldésre (2017.04.12-21. között) és tartalmazták a véleményezéshez szükséges információkat (terület kód, név, érintett települések, véleményezési határidő, egyeztető fórum időpontja stb.). A címzettek köre, az értesítés módja, a tőlük érkezett válaszok, valamint a rájuk adott tervezői válaszok a 4. sz. mellékletben található.

5. Az érintettek felé meghirdetett időpontban és helyszínen, 2017.04.25-én 9:00 órai kezdéssel a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Hajdúság-Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájegység épületének nagytermében (4024 Debrecen, Hajnal u. 15.) az egyeztető fórum megtartásra került, melyről emlékeztető és fotó dokumentáció készült. A fórumon 12 fő vett részt.

6. A beérkezett véleményeket és észrevételeket a kommunikációban közreműködő szakértő összefoglalta, és a tervekészítő, valamint a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság részére eljuttatta.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Társadalmi egyeztetést követően 15 címzett részéről érkezett visszajelzés a Natura 2000 fenntartási tervvel kapcsolatban. A legtöbb véleményt megyei szervek küldték meg. Emellett voltak országos, régiós, megyéken túlnyúló hatáskörű szervek, valamint önkormányzatok, magán tulajdonos erdészet is a véleményezők között. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság részt vett a fenntartási terv egy részének elkészítésében. A legfontosabb beérkezett vélemények a 3.4.3.1. táblázatban láthatóak.

Kommunikáció címzettje	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal	- levél, és/v. email értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	Igen [Állami főépítész] (- A terv nem tartalmaz az épített környezetre vonatkozó megállapításokat, nem derül ki, hogy van-e ilyen elem. - Javasol kiegészítést az érintett települések településszerkezeti tervének, HÉSZ szabályozási tervének és a valós területhasználatok térképi bemutatásával, s ebből fakadó javaslatokkal. - Véleménye szerint a fent. terv célkitűzéseit a települések településrendezési eszközeiben lehet és kell érvényre juttatni.)	levélben	nem	-A tervben felsorolásra kerültek az épített elemek, a kezelési egységeken belül: KE-6: Debreceni Köztemető, a Debreceni Botanikus kert, illetve erdei kemping területe, KE-9: tanyák és erdészházak udvarokkal, felhagyott tanyák, mezőgazdasági üzemek, turisztikai és infrastrukturális létesítmények, egyéb beépített területek. Ennél részletesebb felsorolást a terv nem ad meg, a tartalmi követelmények szerint ez nem is szükséges. -A településszerkezeti tervek és a HÉSZ mellékletét képező szabályozási terv nem kerül a tervbe, mivel a Fenntartási Terv tartalmi elemeit meghatározó „Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez” ezt nem írja elő.
HB M-i Kormányhivatal, Debreceni Járási Hivatal	- levél, és/v. email értesítés	Igen (- A területen	Levélben	nem	-A nyilvántartásban rögzített aktuális adatok

Kommunikáció címzettje	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Építésügyi és Örökségvédelmi Osztály	- kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	régészeti lelőhely található. - Felhívja a figyelmet a 2001.LXIV.trv. 3.§-ra [kulturális örökség védelme], a 9. és 10.§-ra [elkerülés, mértékletes igénybevétel, eredeti helyen való megőrzés], a 19.§-ra [földmunka elkerülése, a mentő feltárás költségei]. - Kéri rögzíteni a tervben a Miniszterelnökség nyilvántartásában szereplő aktuális adatokat. - Az elfogadott tervet kéri megküldésre.)			nem kerülnek a tervbe, mivel a Fenntartási Terv tartalmi elemeit meghatározó, „Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez” ezt nem írja elő. Továbbá a tervek készítő véleménye szerint a Natura 2000 terület fenntartásához olyan beavatkozások nem szükségesek, amelyek a régészeti lelőhelyeket érintenék.
Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság	- levél, és/v. email értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	Igen (- A terv nem tartalmaz olyan szövegrészt, amellyel kapcsolatban szót emelne. - Ismerteti igazgatóságuk érintettségét a területeken [A <i>Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek esetében nem ír érintettségéről.</i>].	Levélben	nem	Nem tett módosítást igénylő észrevételt. A területen az Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság nem érintett.
NYÍRERDŐ Zrt., Debreceni Erdészet	- levél, és/v. email értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	Igen (- Kéri beépíteni, hogy a jelölő faj védelme miatt fontos terület legyen kijelölve, a többi területen lehessen alkalmazni a teljes talajjelőkészítést. - A folyamatos erdőborítást biztosító erdőkezelési módszer nem eredményez sikeres erdőfelújítást. Erdőrészletenkénti vizsgálat alapján kell eldönteni a felújítási	Levélben és fórumon	nem	-A véleményekkel javaslatokkal kapcsolatosan összességében azt lehet mondani, hogy a fenntartási terv javaslatai önkéntesen vállalhatóak, nem kötelező érvényűek. A javaslatok erdőrészletenkénti megvalósíthatóságát az erdőtervezés során lehet vizsgálni és a gazdálkodás továbbra is az erdőterv alapján folytatható. -A KE-4 kezelési

Kommunikáció címzettje	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
		<p>technológiát.</p> <p>-</p> <p>A 0,5 ha-nál kisebb mikrotarvágásoknál könnyen lehet az erdősítés sikertelen.</p> <p>- Nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása jelentős állomány szerkezet változást eredményezhet, záródáscsökkenést és felújítási kötelezettség keletkezését.</p> <p>- Nem tudja elfogadni, hogy a puffer zóna mellett mellőzni kelljen a tájidegen fás szárú fajok használatát a felújítások során.</p> <p>- Lehetőség szerint koordináta megjelöléseket szeretnének kapni a védett fajok elhelyezkedéséről, hogy ne kövessenek el hibát a kitermelés és gazdálkodás közben.</p> <p>- Bizonyos vállalások a tervben jelentős többletmunkával járnának, ők pedig, mint állami szerv, nem kapnak Natura 2000 támogatást, ami hátrányosan érinti a gazdálkodásukat.</p> <p>- Elmondja, ha az elkövetkezendő évek során a kezelési javaslatok és korlátozások hatására a jelölő élőhelyek jelentősen növekednek, az később még komolyabb korlátozásokat</p>			<p>egységben a puffer zóna melletti tájidegen fás szárú fajok felújítására vonatkozó kitétel nem <i>korlátozás</i>, hanem javaslat, amely önkéntesen vállalható és támogatási rendszeren keresztül valósulhat meg. Így ezen a tervekészítő nem változtat.</p> <p>-A fenntartási tervet megalapozó alapadatok nem képezik a terv nyilvános részét. Az adatok fölött a HNPI rendelkezik, egyedi mérlegelés után azokat kiadhatja. - A HNPI az adatokat a NYÍRERDŐ Zrt., Debreceni Erdészetnek 2017.11.09-én megküldte.</p>

Kommunikáció címzettje	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
		<p>okozhat erdőgazdálkodási szempontból.</p> <p>- Ésszerűnek tartja a fennt. tervben foglaltak felülvizsgálatát elvégezni 1 évvel az új erdőterv elfogadása előtt.)</p>			
<p>Azon földrészletek magánszemély tulajdonosai, amelyek a tervezési területen belül érintettek a jelölő élőhelyeket és fajokat, valamint kiemelt természeti értéket és/vagy konfliktusforrást hordozó, természetvédelmi szempontból legfontosabbnak ítélt területrészekben (0 levél – a terület jelentős része állami tulajdonban van; a magántulajdonú erdők erdőgazdálkodó, erdőbirtokossági társulat, Natura 2000 támogatást igénybevevő és szakirányító címzettek keresztül lettek értesítve).</p>	<p>- levél, és/v. email értesítés</p> <p>- kifüggesztés</p> <p>- honlap</p> <p>- egyeztető fórum</p>	<p>Igen</p> <p>(- Szerinte gondosan gazdálkodnak a magán erdőgazdálkodók.</p> <p>- Az erdőgazdálkodási időszak kezdete szerinte jó, a vége viszont elég szűkös a február 28-al. A korábbi [március 15.] jobb volt.)</p>	Fórumon	nem	Nem tett módosítást igénylő észrevételt

AGRÁRMINISZTERIUM

Nyilatkozat

A HUHN20033 Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUHN20033 Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, az agrárminiszter megbízásából, jóváhagyta:

Balczó Bertalan
természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2020. július „21.”
